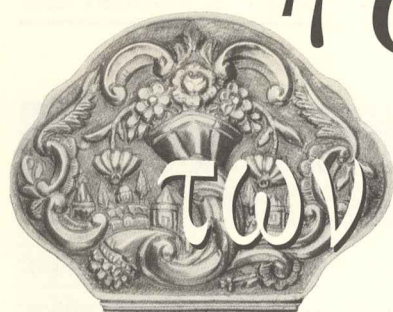
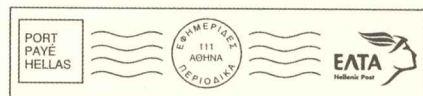

η φωνή

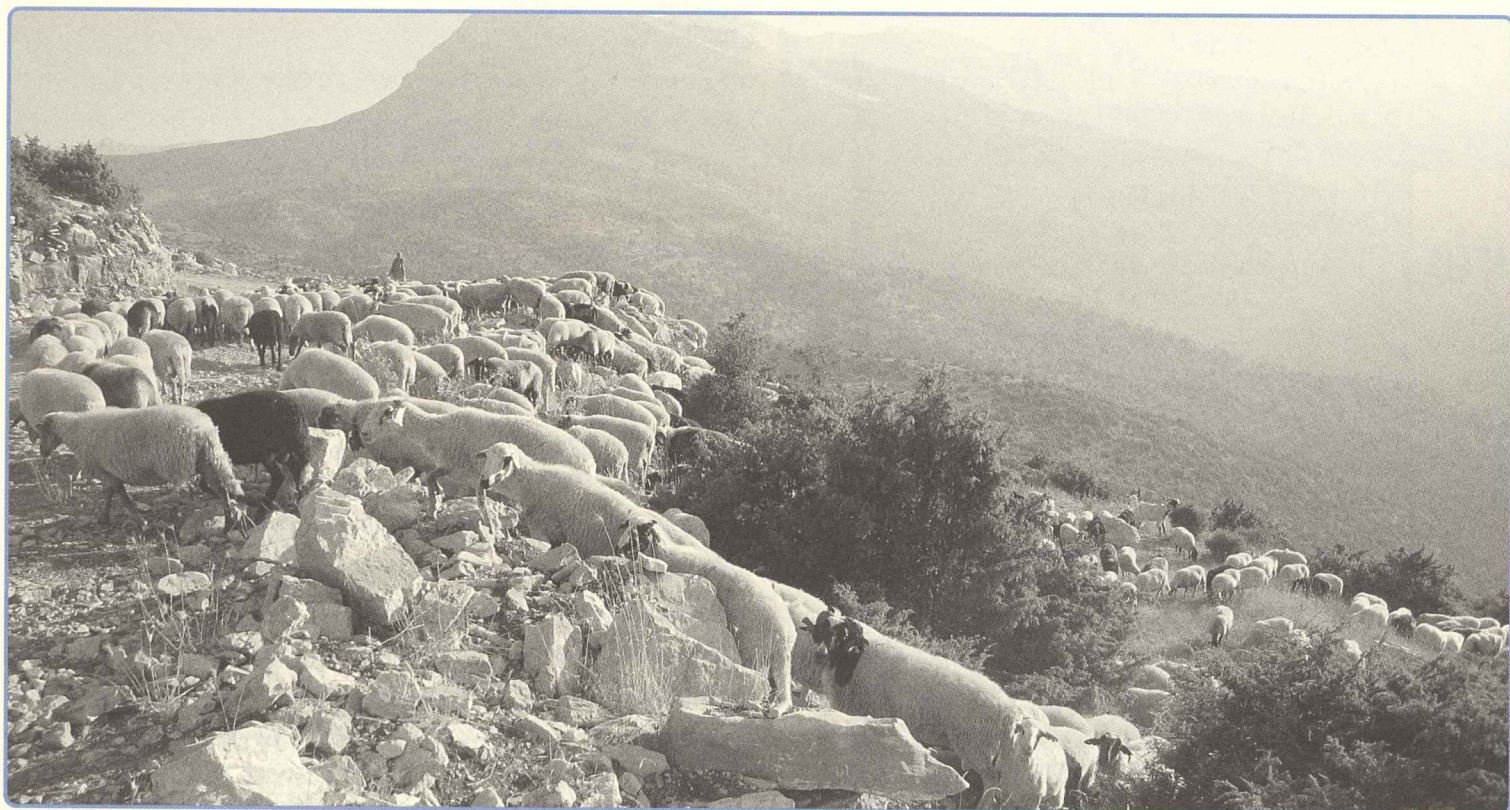
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ • ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ 20 • 111 43 ΑΘΗΝΑ • ΚΩΔΙΚΟΣ 6746

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 20 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007 • ΑΘΗΝΑ 30-09-2007

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Καλαρρύτες: ένας ιστορικός ορεινός οικισμός, σήμερα: ένα παραδοσιακό χωριό, ένα «διαμάντι» των Τζουμέρκων. Το χωριό αναζητώντας τη θέση του στο σύγχρονο «γίνεσθαι», ψάχνει για τον σωστότερο τρόπο να ξαναποκτήσει υπόσταση σύμφωνα με τις νέες προδιαγραφές που έχουν τεθεί.

Οι Καλαρρύτες, όπως τα περισσότερα ελληνικά χωριά, που ήταν χτισμένα σε μη προσβάσιμες περιοχές, εγκαταλείφθηκαν σταδιακά από τους ντόπιους στα δύσκολα χρόνια που ακολούθησαν το Β' Μεγάλο Πόλεμο. Λίγοι κράτησαν δεσμούς άμεσης εξάρτησης μαζί τους. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία αυτοί ήταν οι ντόπιοι κτηνοτρόφοι νομάδες, που κατέφταναν στους Καλαρρύτες τα καλοκαίρια από τη Θεσσαλία. Πραγματικά μόνιμοι κάτοικοι έμεναν στο χωριό όλο και λιγότεροι. Οι Καλαρρυτινοί της διασποράς κράτησαν δεσμούς με την πατρίδα τους, αλλά οι κτηνοτρόφοι ήταν αυτοί, που βοήθησαν στα πενήντα τελευταία χρόνια στο να μην εγκαταλειφθεί ολοσχερώς το χωριό κι έδωσαν το στίγμα τους σε αυτό, διατηρώντας τις παραδόσεις και τα έθιμα του τόπου.

Σήμερα οι συγκυρίες έχουν μεταβληθεί. Η πραγματικότητα είναι σύνθετη. Έχουν κοινωνικά ωριμάσει οι συνθήκες επανίδρυσης των παραμελημένων ορεινών οικισμών, υπάρχουν δρόμοι, υπάρχει αρκε-

τή κρατική μέριμνα και ιδιωτική πρωτοβουλία. Υπάρχουν και ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, που ευνοούν το εγχείρημα της επιστροφής στους μικρούς οικισμούς και υπάρχουν άνθρωποι έτοιμοι να μεταφέρουν την ψυχή και τα όνειρά τους πίσω σε αυτούς τους μικρούς οικισμούς δίπλα στη φύση. Μόνο, που τώρα πια ο τρόπος επιβίωσης δεν μπορεί να είναι ο ίδιος με εκείνον του παρελθόντος. Το νέο παραδοσιακό χωριό απαιτεί νέου τύπου σωστές υποδομές, που σέβονται το περιβάλλον, ήπια ανάπτυξη και παγίωση του τουρισμού της φύσης. Ο ήπιος αυτός τουρισμός πρέπει να βαδίζει παράλληλα με την παραδοσιακή κτηνοτροφία του τόπου μας. Η διατήρηση και η τόνωση της τελευταίας αποτελεί μέγιστη αναγκαιότητα, όπως ακριβώς και η στήριξη της νέας ενασχόλησης των μόνιμων κατοίκων, τον τουρισμό και τα παράλληλα επαγγέλματα, που τον συνοδεύουν. Το «θαύμα» της επανίδρυσης των παραδοσιακών οικισμών το έχουμε δει πολλές φορές. Το είδαμε στα Ζαγόρια, στις Κυκλάδες, στα Δωδεκάνησα και σε δεκάδες άλλα μέρη της Ελλάδας, που πριν από πενήντα χρόνια ήταν εγκαταλειμμένα. Οι Καλαρρύτες μπορούν να γίνουν κέντρο πολιτισμού και στήριξης των πατροπαράδοτων ασχολιών, όπως η κτηνοτροφία, με τη συμφιλίωση όλων, την κοινή αποδοχή, το σεβασμό στο περιβάλλον και στην ιστορία του τόπου.

η φωνή των ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Ιδιοκτήτης
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα

Εκδότης
ΣΠΥΡΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΣ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα
Τηλ. Γραφείου 210 36 38 235

Διεύθυνση
ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Κατσιμπήρη 40 • 155 61 Χολαργός
Τηλ. 210 65 35 902

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 15€

Οι Συνδρομές καταβάλλονται
• είτε με ταχυδρομική επιταγή
• είτε με εγγραφή του ονόματος
του καταθέτη
στο Λογαριασμό 121/772769-09
Ταμιευτηρίου Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος
στο όνομα ΕΛΕΝΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Αγίας Τριάδος 35, Γλυφάδα 166 74
Τηλ. 210 96 13 495, 210 86 76 865

Στη Λάρισα
στον ΧΡΗΣΤΟ ΚΟΤΑΡΕΛΑ
Τηλ. 2410 28 91 121

Στα Ιωάννινα και τους Καλαρρύτες
στον ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΖΑΓΚΛΗ
Τηλ. 26590 61 518 - 26510 48 843

Υπεύθυνη για τις διευθύνσεις
και την ταχυδρόμηση
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΑΚΟΥΛΑ
Γεωργίου Μαριδάκη 20 • 111 43 Αθήνα
Τηλ. 210 20 20 356

Παραγωγή - Εκτύπωση
Φωτόλιο & Τυρίσκον Α.Ε.
Δημαράκη 20 • 118 55 Βοτανικός
Τηλ. 210 34 12 632 - 210 34 70 808
Fax: 210 34 71 167

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Δύσκολο το φετινό καλοκαίρι. Δύσκολο ψυχικά και πρακτικά. Οι σαράντα τόσοι βαθμοί, που «έλειωσαν» τις πεδινές περιοχές και τις πόλεις, έπληξαν και τους Καλαρρύτες, που σαν πλησίαζε το μεσημέρι, ο υδράργυρος έτρεχε προς τα επάνω και έκανε τις πέτρες να αχνίζουν. Όλοι τότε κρύβονταν στα σπίτια τους και για την ακρίβεια στα δροσερά κατώγια, που όταν υπάρχει η δυνατότητα, προσφέρουν την καλύτερη σιέστα. Η ζωή ξανάρχιζε μετά τις έξι.

Στο μεταξύ, οι ειδήσεις για φωτιές σε όλη τη χώρα, δε βοήθησαν την κατάσταση. Αγναντεύαμε όλοι με δέος την πυκνόφυτη Πουλιάννα, που κιτρινίζει από την παρατεταμένη ξηρασία και απευχόμαστε τα χειρότερα. Κατά το τέλος του καλοκαιριού χρειάστηκε να μείνει για λίγες ημέρες σε επιφυλακή ολόκληρος ο κοινοτικός μηχανισμός για να αποτρέψει κάποια πιθανή πυρίνη λαίλαπα. Ευτυχώς, οι φόβοι αυτοί δεν πραγματοποιήθηκαν, αλλά οι ένοχες σκέψεις για την ευθύνη, που όλοι μας φέρουμε για τον υιοθετημένο τρόπο ζωής, μας κατέκλιναν. Οδηγηθήκαμε στις κλιματικές αλλαγές, που οδηγούν στα ακραία καιρικά φαινόμενα από τις ίδιες τις καταχρήσεις μας: σε ηλεκτρική ενέργεια, σε χρήση ιδιωτικού αυτοκινήτου και παραγωγή ρύπων, σε υπερκατανάλωση άχρηστων αγαθών, στη δημιουργία υπερβολικών σκουπιδιών, που δεν ανακυκλώνουμε.

Από την άλλη μεριά είχαμε να παλέψουμε με ένα χωριό χωρίς καλντερίμια, γεμάτο χώμα και άμμο, με βαθειά χαντάκια και αδιάβατα σοκάκια. Πολλοί, σίγουρα, θα σκέφτονταν ότι δεν έπρεπε να γίνουν όλα τούτα. «Τι θέλουν οι Καλαρρύτες τα υπογειωμένα καλώδια του ΟΤΕ και της ΔΕΗ;» Τι θέλουν το αποχετευτικό σύστημα, που εισηγείται για το μέλλον η Κοινότητα ή τον βιολογικό καθαρισμό; «Πολυτέλειες» σε έναν μισοεγκαταλειμμένο παραδοσιακό οικισμό; Και όμως, δεν είναι έτσι. Ευτυχώς, η πολιτεία, όπως και η κοινοτική αρχή βλέπουν με άλλο μάτι τούτες τις επεμβάσεις. Τις προωθούν, γιατί εκσυγχρονίζουν διακριτικά, κάνουν τον τόπο βιώσιμο, τον αναβαθμίζουν. Ποιός δεν επιθυμεί να μη μείνει χωρίς ρεύμα, νερό, τηλέφωνο με τα πρώτα χιόνια; Ποιός δεν επιθυμεί έναν οικισμό χωρίς στύλους και γυμνά καλώδια, χωρίς αναθυμιάσεις από τα ανεξέλεγκτα αποχωρητήρια, που μεταφέρουν τα λύματα στο κοινοτικό κανάλι; Πολλά είναι τα θέματα και δύσκολη η επίλυσή τους, χωρίς να ξεβολευτούμε. Ας εμπιστευτούμε τους αρμόδιους φορείς και ας περιμένουμε τα θετικά αποτελέσματα των επιλογών τους. Ίσως, όλα να βρίσκονται κοντά στη λύση τους.

η Σύνταξη

Τα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και τις απόψεις του Συλλόγου.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ

Κοσμήματα που φτιάχτηκαν κατά τη διάρκεια του Δημιουργικού Εργαστηρίου στο ΚΕΠ.

Δημιουργική χειροτεχνία στο ΚΕΠ Καλαρρυτών

Για μία ακόμη χρονιά οργανώθηκε ένα εργαστήριο δημιουργικής χειροτεχνίας από τον γυναικείο πληθυσμό του χωριού, είκοσι-εκοσιδύο άτομα, με πρωτοβουλία της Τζένης Φασούλα-Κοτσιφάκη. Αυτή τη φορά τα εργοχειρά των κοριτσιών και των κυριών ήταν κοσμήματα και στολίδια από κλωστές, μαλλιά, τρυπητά μακαρονάκια και χάλκινο σύρμα. Ο περσινός αργαλειός έδωσε τη θέση του στο βελονάκι και στην πένσα και με την καθοδήγηση και των μαμάδων, που βοήθησαν με πολύ κέφι, οι νεαρές δεσποινίδες του χωριού έφτιαξαν με υπομονή και φαντασία κολλιέ, βραχιόλια και καρφίτσες. Με τα ευτελή υλικά, που χρησιμοποιήθηκαν, έγιναν τα πάντα: αλυσίδα από κλωστή, λουλούδια από σύρμα, χάντρες από τυλιγμένα με χρωματιστή κλωστή μακαρονάκια, φύλλα πλεκτά και μπουκετάκια από μαλλί. Η ιδέα της συλλογικής αυτής δουλειάς μπορεί να διαρκεί από μέσα Ιουλίου μέχρι μέσα Αυγούστου και φαντάζομαι ότι την επικροτούμε όλοι. Θα έπρεπε, λοιπόν, κατά τη γνώμη μας, να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, και με παρόμοιο περιεχόμενο, εφόσον η Κοινότητα μας διευκολύνει εμπιστευόμενη τους ελεύθερους καιρόχρη-

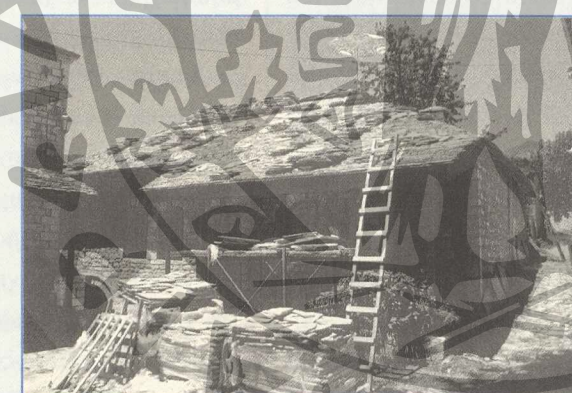
στους χώρους του Κοινοτικού Καταστήματος για μερικές ημέρες. Καλό θα ήταν, να μπορέσουμε συστηματικά να απασχολήσουμε τα νέα κορίτσια, αλλά και τις μαμάδες που το επιθυμούν, με δημιουργικές δραστηριότητες απλές ή πιο πολύπλοκες, ανάλογα με τις ικανότητες της κάθε μίας: κολλάζ, σχέδιο, κόσμημα, κούκλες, μικρά υφαντά, βελονάκι, κοφτό κέντημα, κέντημα μαξιλαριών, πλέξιμο και τόσα άλλα, που μπορούν αργότερα να συνεχιστούν και στο σπίτι. Ο σκοπός αυτών των συναντήσεων θα είναι βεβαίως, πολυδιάστατος: κοινωνικοποίηση των παιδιών στους Καλαρρύτες, ευχάριστη απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο, σύσφιξη σχέσεων, εξάσκηση της δεξιότητάς, υπομονής, φαντασίας, αυτοσυγκέντρωσης, άνοιγμα του μυαλού προς νέες κατευθύνσεις, ανάπτυξη της προσωπικότητας με επίτευξη κοινών στόχων και με ευγενική άμιλλα. Θα χαρούμε, εάν του χρόνου μαζευτούν όλα τα κορίτσια και οι κυρίες, που ενδιαφέρονται, στο εργαστήριο, αλλά και να επικοινωνήσουν μαζί μας από πριν, ώστε κυρίες επιθυμούν να συμμετέχουν ή να διδάξουν κάποια χειροτεχνία που γνωρίζουν.

Ι. Κ. Κ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η κοπή της πίτας του Συλλόγου των εν Αττική Καλαρρυτινών θα γίνει στο μέγαρο της ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ, όπως κάθε χρόνο, την Κυριακή 27 Ιανουαρίου 2008 στις 10:00 το πρωί. Την ίδια ημέρα θα γίνει και η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου και οι αρχαιρεσίες για την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΣΤΕΓΩΝ

Από τις εργασίες επισκευής της στέγης του κτιρίου Μουσάφιρη-Γκολινοπούλου στην κεντρική πλατεία των Καλαρρυτινών.

Μεγάλη αναταραχή στο χωριό υπήρχε το φετινό καλοκαίρι από την δραστηριότητα των οικοδομικών συνεργείων. Πολλές ήταν και οι επισκευές στεγών, που έγιναν με την ευκαιρία της χρηματοδότησης ιδιωτικών έργων σε περιοχές παραδοσιακών οικισμών και διατηρητέων από το ΠΕΠ Ηπείρου 2000-2006. Στις εργασίες πρωτοστάτησαν, όπως πάντα, οι γνωστοί συγχωριανοί μάστορες Θανάσης και Σωτήρης Μητρογιώργος.

Ο δρόμος από τη Θεσσαλία και ο Σωτήρης Σόλτας

Η έκπληξη του φετινού καλοκαιριού ήταν, αναμφισβήτητα, η αναβάθμιση της δασικής οδού που συνδέει τους Καλαρρύτες με τα χωριά του Ασπροποτάμου και την Καλαμπάκα. Ενας δρόμος που μέχρι πέρυσι ήθελε γερά νεύρα και γερό αυτοκίνητο, για να τον διαβείς, σήμερα τον διαβαίνεις χωρίς φόβο και απολαμβάνοντας το καταπληκτικό τοπίο μέσα από το οποίο διέρχεται. Ετσι, το χωριό μας, από την πλήρη απομόνωση στην οποία βρίσκονταν πριν μερικά χρόνια, αναβαθμίζεται σε τόπο διέλευσης προς ποικίλους προορισμούς και θα είναι πλέον προσβάσιμο από πολλές περιοχές. Ποιός να το φανταζότανε, πριν μερικές 10ετίες, όταν η οδική σύνδεση του χωριού μας με τον «έξω κόσμο», με έναν στοιχειώδη δρόμο, από οπουδήποτε και αν θα έρχονταν αυτός, ήταν ένα άπιαστο όνειρο!

Μοιραία λοιπόν η σκέψη μας πήγε στην εποχή εκείνη, δηλαδή πριν από 33 χρόνια περίπου, που η ολοκλήρωση της διάνοιξης του δρόμου αυτού, που συνέδεσε τους Καλαρρύτες με την Θεσσαλία, έφερε αισθήματα ευφορίας και ανακούφισης στους Καλαρρυτινούς, αφού αυτός ο δρόμος ήταν η πρώτη οδική σύνδεση, η πρώτη δίοδος επικοινωνίας, των Καλαρρυτινών με τον «έξω κόσμο». Όμως, όπως είναι φυσικό, η σκέψη μας πήγε και στον άνθρωπο στον οποίο οφείλεται η υλοποίηση αυτού του άπιαστου, για τις συνθήκες της εποχής, ονείρου, τον Σωτήρη Σόλτα. Δυστυχώς, ο Σωτήρης δεν ζει πια για να δει το όραμά του ολοκληρωμένο, δηλαδή τον δρόμο αυτόν ασφαλοστρωμένο, αφού πέθανε πριν από μερικούς μήνες, «πλήρης ημερών», όπως συνηθίζεται να λέγεται, σε ηλικία 90 ετών.

Ποιός ήταν όμως ο Σωτήρης Σόλτας και πώς κατάφερε να δώσει στο χωριό μας ό,τι επιθυμούσε περισσότερο τότε ή, για να το πούμε αλλιώς, το «φιλί της ζωής»;

Ο Σωτήρης Σόλτας γεννήθηκε στο Επταχώρι της Μακεδονίας, που βρίσκεται κοντά στα σύνορα της Μακεδονίας με την Ηπειρο, το 1917. Αφού ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στο ονομαστό και ιστορικό γυμνάσιο Τσοτυλίου, φοίτησε στο Τμήμα Δασολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. Αποφοίτησε το 1942 και στη συνέχεια προσλήφθηκε από την Δασική Υπηρεσία και διορίστηκε δασολόγος στην περιοχή των Γρεβενών και αργότερα στην περιοχή της Λάρισας. Αγάπησε την δουλειά του, όχι μόνο λόγω των σπουδών του, ή επειδή από αυτήν εξαρτιόταν η επιβίωσή του, αλλά και γιατί από παιδί, στο χωριό του, βίωσε το δάσος και δέθηκε μ' αυτό, όπως άλλωστε συμβαίνει με πολλούς κατοίκους ορεινών χωριών, που γειτονεύουν με μεγάλα δάση. Οι ικανότητές του, οι γνώσεις του, η αγάπη του για τη δου-

Σωτήρης Σόλτας

λειά του, αλλά και η εργατικότητα του, του επέτρεψαν να διακριθεί στην υπηρεσία του. Ετσι, το 1957, αποστέλλεται, για έναν χρόνο, από την Υπηρεσία του στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για να μελετήσει τον τρόπο της οργάνωσης και της προστασίας των δασών εκεί, αφού η χώρα αυτή ήταν πρωτοπόρος τότε στον τομέα αυτόν και το 1970 για ένα ακόμη τρίμηνο. Η άνοδός του, συνεπώς, στην υπηρεσιακή ιεραρχία ήταν γοργή και έτσι προάγεται σε Διευθυντή και αργότερα σε Επιθεωρητή της περιοχής της Θεσσαλίας, θέσεις που του επέτρεψαν να πραγματοποιήσει το όραμά του, δηλαδή την οδική σύνδεση της

Θεσσαλίας με τους Καλαρρύτες. Ας δούμε όμως, πώς συνδέθηκε ο Σωτήρης Σόλτας με τους Καλαρρύτες και γιατί αγάπησε τόσο το χωριό μας.

Ενώσω υπηρετούσε στη Λάρισσα γνωρίστηκε και παντρεύτηκε το 1954 με την Αγγελική Φασούλα, τη μεγάλη κόρη του Καλαρρυτινού κτηνοτρόφου Θανάση Φασούλα, γιου του Καλαρρυτινού Τσέλιγκα Σπύρου Φασούλα, με την οποία και απέκτησε δύο παιδιά, τον Θανάση και την Άννα. Ο στενός δεσμός, τόσο του πεθερού του, όσο και της συζύγου του, με το χωριό, οι συχνές μεταβάσεις εκεί της οικογένειας και των οικογενειακών κοπαδιών, αλλά και οι συχνές επισκέψεις του Σωτήρη στο δάσος του Ασπροποτάμου για υπηρεσιακούς λόγους, όπου άλλωστε η Δασική Υπηρεσία διατηρούσε από τότε εγκαταστάσεις στη θέση Κουκουφλί, τον έφεραν σε επαφή με το χωριό μας, το οποίο σιγά-σιγά αγάπησε. Έτσι, όταν έγινε Διευθυντής Δασών Θεσσαλίας, έβαλε σαν σκοπό του την διάνοιξη ενός δασικού δρόμου μέχρι εκεί. Γνώριζε βέβαια, ότι ο δρόμος προς τα Ιωάννινα ήταν πιο ζωτικός για τους Καλαρρύτες, πλην όμως οι δυνατότητές του δεν έφθαναν μέχρι εκεί. Εισηγήθηκε λοιπόν στην Υπηρεσία του την επέκταση του προγραμματισμένου οδικού συμπλέγματος Ασπροποτάμου μέχρι το έσχατο σημείο της Θεσσαλίας, το οποίο και έγινε δεκτό. Στην συνέχεια, εκμεταλλεύθηκε μία απόφαση της Υπηρεσίας του, σύμφωνα με την οποία, αν ένας δασικός δρόμος διευκόλυνε την μετακίνηση των νομάδων κτηνοτρόφων και των ποιμνίων τους προς τα θερινά λιβάδια τους, που όμως βρίσκονταν μέσα στα όρια μιάς άλλης Διεύθυνσης Δασών, η συνέχιση της διάνοιξης του δρόμου αυτού και η χρηματοδότησή του, ήταν επιτρεπτό να συνεχισθεί από την Διεύθυνση που είχε αρχίσει την διάνοιξή του, ακόμα και μέσα στα όρια της άλλης Διεύθυνσης, ώστε ο δρόμος αυτός να φθάσει μέχρι τα λιβάδια αυτών των κτηνοτρόφων. Ετσι, κατάφερε να συνεχίσει την διάνοιξη του δρόμου και μέσα στα όρια της Ηπείρου, μετά τον Μπάρο, μέχρι τα κοινοτικά λιβάδια των Καλαρρυτινών και μέχρι το ίδιο το χω-

ριό. Κατάφερε μάλιστα, η διάνοιξη να συμπεριλάβει και έναν κυκλικό προς το χωριό δρόμο, δηλαδή τον σημερινό βόρειο περιφερειακό δρόμο, που φτάνει μέχρι την Πλάκα.

Το 1974 λοιπόν, τα πρώτα αυτοκίνητα έκαναν την εμφάνισή τους στο χωριό, δηλαδή ογδόντα χρόνια περίπου μετά από την εφεύρεση του αυτοκινήτου. Μπορείτε λοιπόν να φανταστείτε την αποθέωση του Σόλτα από τους Καλαρρυτινούς, όταν έφθασε στους Καλαρρύτες, με το τζίπ της υπηρεσίας του, για να επιθεωρήσει την ολοκλήρωση της διάνοιξης!

Εκτοτε και καθ'όσο διάστημα ήταν Επιθεωρητής Δασών Θεσσαλίας, συνέχισε την βελτίωση του δρόμου αυτού, όσο βέβαια του επέτρεπαν οι χρηματοδοτήσεις που είχε στην διάθεσή του για έργα οδοποιίας στην περιοχή.

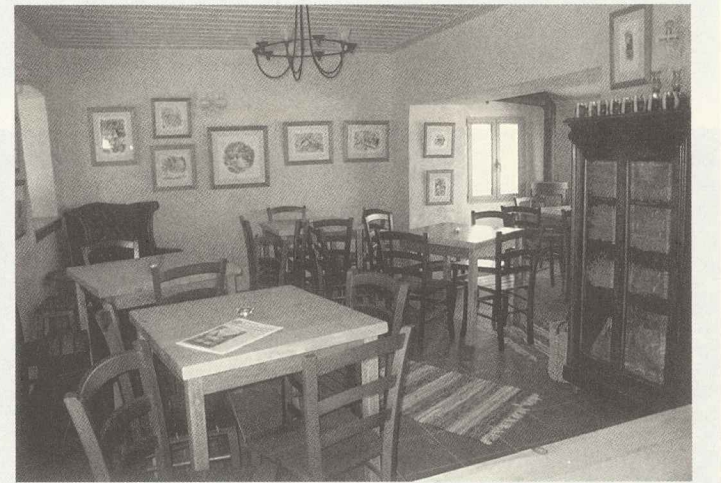
Ο δρόμος αυτός, παρ' όλο που δεν μπορούσε να υποκαταστήσει την οδική σύνδεση με τα Ιωάννινα, υπήρξε πολύτιμος, αφού η σύνδεση με τα Ιωάννινα καθυστέρησε πέραν πάσης προσδοκίας, λόγω δυσκολιών κατά την διάνοιξή του, ιδιαίτερα στην περιοχή της Κηπίνας, αλλά και λόγω ελλιπούς χρηματοδότησης. Ολο λοιπόν αυτό το διάστημα, δηλαδή για περίπου 20 χρόνια, ο δρόμος προς την Θεσσαλία ήταν η μοναδική οδική σύνδεση του χωριού με τον «έξω κόσμο», αλλά και μία μεγάλη συνεισφορά στην οικονομία του χωριού, αφού διευκόλυνε τους Καλαρρυτινούς κτηνοτρόφους να φέρνουν, κάθε καλοκαίρι, τα κοπάδια τους στους Καλαρρύτες, δίνοντας έτσι ζωή στο χωριό.

Ο Σωτήρης Σόλτας, αγαπητός σε όλους αλλά και πολύτιμος στην υπηρεσία του, λόγω των ειδικών του γνώσεων και της εμπειρίας του, όχι μόνο έφθασε το 1979 στο ανώτατο υπηρεσιακό αξίωμα, αυτό του Γενικού Διευθυντή Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, αλλά το έργο του εκτιμήθηκε από όλους τους προϊστάμενους του και όλες τις κυβερνήσεις που εναλλάχθηκαν στην εξουσία, όσο διάστημα υπηρετούσε. Από τη θέση, άλλωστε, του Γενικού Διευθυντή Δασών συνταξιοδοτήθηκε, όταν έφθασε τον χρόνο συνταξιοδότησης.

Καθ' όλη την διάρκεια της θητείας του στην Δασική Υπηρεσία εκπόνησε πολλές, καινοτόμες για την εποχή του, μελέτες, για μία εκ των οποίων μάλιστα βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών, το 1966. Και μετά όμως την συνταξιοδότησή του συνέχισαν να του απονέμουν τιμητικές διακρίσεις. Ετσι τιμήθηκε για την προσφορά του στην δασική πράξη από τον Σύλλογο Επταχωριτών, από τον Σύλλογο Δασολόγων Θεσσαλίας και από το Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Οι Καλαρρύτες του οφείλουν ένα μεγάλο «ευχαριστώ», παρ' όλο που ο ίδιος, όσο ζούσε, σεμνός πάντα και χαμηλών τόνων, ουδέποτε επεδίωξε κάποια διάκριση για τα έργα του. Ιδιαίτερα οι Καλαρρυτινοί που έζησαν εκείνη την δύσκολη για το χωριό εποχή, θα τον θυμούνται πάντα με αγάπη και ευγνωμοσύνη. ■

Το καινούριο ΚΑΦΕΝΕΙΟ

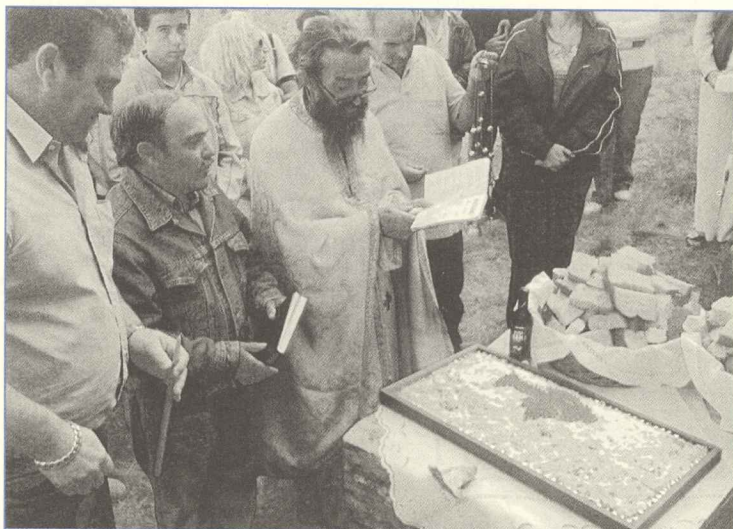
Το εσωτερικό του καινούριου καφεενείου της πλατείας «Τα Μυστικά της Φύσης».

Τον Δεκαπενταύγουστο πρωτολειτούργησε πειραματικά το καινούριο καφεενείο της πλατείας των Καλαρρυτινών, *Τα Μυστικά της Φύσης*. Ο μικρός του χώρος έχει μετατραπεί σε ένα ζεστό και χαρούμενο καθιστικό, όπου ο ιδιοκτήτης Άσσερ Μπρόνι προσφέρει το δικής του έμπνευσης παγωμένο τσάι του βουνού, καφέ στη χόβολη, σπιτικό τσίπουρο και λικέρ βατόμουρου. Το καφεενείο του προσφέρει μία εναλλακτική μορφή καλής παραδοσιακής φιλοξενίας, ανανεώνοντας το ύφος του καλαρρυτινιώτικου χώρου με αναπαυτικές δερμάτινες μπερζέρες, έντονα ασβεστοχρώματα στους τοίχους σε τόνους κόκκινης και πράσινης ώχρας και ξύλινα τραπεζοκαθίσματα απεόπου μπορεί κανείς να αγναντεύει το καταπράσινο δάσος της Πουλιάνας ή να διαβάσει την εφημερίδα των Καλαρρυτινών. Στους τοίχους κρέμονται ακουαρέλλες δια χειρός της ζωγράφου συζύγου του, που εμπνέονται από το χωριό και κυρίως τον Χρούσια. Σύντομα θα βρισκεί εκεί κανείς και άλλα έντυπα για διάβασμα, λογοτεχνία ή περιοδικά.

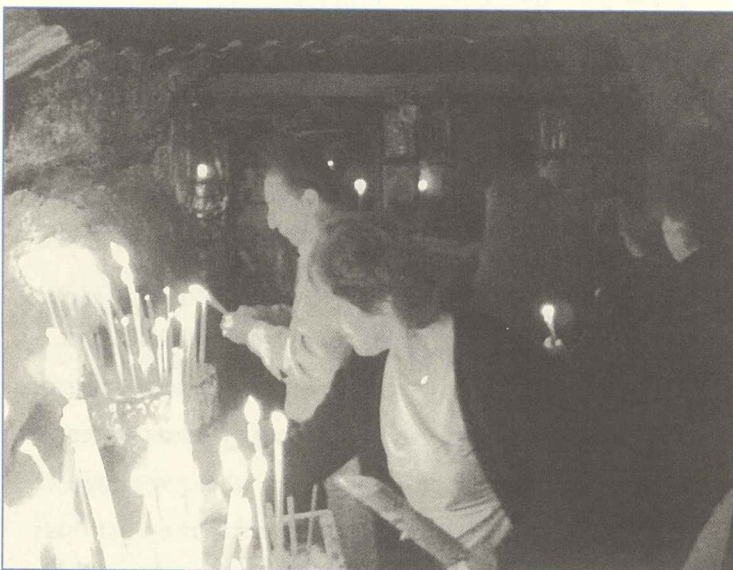
ΝΕΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ

Στις 14 Αυγούστου ημέρα Τρίτη στις 10:00 το πρωί έγιναν τα εγκαίνια του Αγροτικού Ιατρείου Καλαρρυτινών στο Κοινοτικό Κατάστημα και στη συνέχεια στην αίθουσα συνεδριάσεων έγινε συνάντηση των Φορέων του χωριού μας, συζήτηση επι διαφόρων θεμάτων και απολογισμός της Κοινοτικής Αρχής.

Το Ύψωμα και το Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής

Ο παπα-Βασίλης με τον ψάλτη μας Δημήτρη Μπεσίρη στον προαύλιο χώρο.

Μέσα στη σπηλιά της Αγίας Παρασκευής επικρατεί κατάννηξη.

Δ. Μπισιάκης, Π. Σακαβίτης, Π. Ζέρβας κοιτάζουν το φακό της εφημερίδας μας.

Ένα από τα χαρακτηριστικά εξωκλήσια της περιοχής των Καλαρρυτών είναι το εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής, χαμένο μέσα σε μία σπηλιά, κάτω από την Κορυφή του Καλογήρου. Όπως λέει η τοπική παράδοση, μία ομάδα με πρόβατα χάθηκε κάποτε από το κοπάδι της. Παρόλη την αναζήτηση που ακολούθησε, τα πρόβατα δεν βρέθηκαν. Την επόμενη άνοιξη, κάποιος είπε ότι είδε μερικά πρόβατα ψηλά στο βουνό, με μία γυναίκα μαζί τους. Πράγματι, οι τσοπάνηδες ανέβηκαν στο βουνό, στο σημείο που τους υπέδειξαν και βρήκαν τα χαμένα πρόβατα, μαζί με τα γεννήματα. Πώς κατάφεραν και επέζησαν όλο το χειμώνα; Τι βοσκούσαν; Ποιός φρόντιζε τα ζωντανά επάνω στο χιονισμένο βουνό όλον το χειμώνα; Είπαν, ότι τα πρόβατα τα προστάτευε η Αγία Παρασκευή, που την είδαν να τα συνοδεύει και ότι η χάρη της δεν τα άφησε να χαθούν. Στο βάθος της σπηλιάς, όπου ξεχείμασαν τα πρόβατα, έτρεχε ανάμεσα στα βράχια πεντακάθαρο νερό. Εκεί δίπλα έγινε και το ιερό της Αγίας Παρασκευής. Όσο για τα πρόβατα, αφού ήταν προστατευόμενα της Αγίας, δεν θα ανήκαν πια σε κανέναν τσέλιγκα, παρά θα περνούσαν στο κοπάδι καθενός καλαρρυτινού τσέλιγκα για έναν ολόκληρο χρόνο. Την ημέρα της γιορτής της Αγίας Παρασκευής, στις 26 Ιουλίου, ο τσέλιγκας, που κρατούσε όλο το χρόνο τα πρόβατα, αναλαμβάνει να τελέσει το ύψωμα και μετά να προσφέρει γεύμα στους πιστούς με αρνί ψητό από το κοπάδι της Αγίας Παρασκευής, γιαούρτη και τυρί φέτα. Φέτος την τιμή αυτή την είχε η οικογένεια του Αθανασίου Θ. Φασούλα. Στις 26 του Ιουλίου ξημέρωσε μία λαμπρή ηλιόλουστη ημέρα στο χωριό μας, με αρκετή ψύχρα για την εποχή. Οι πρώτοι πιστοί έφτασαν στους πρόποδες του βουνού από τις επτά το πρωί και πήραν να ανεβαίνουν το φιδωτό μονοπάτι που οδηγεί λίγο κάτω από την Κορυφή του Καλογήρου, στην αγιασμένη σπηλιά. Ο πρωινός αέρας, που φυσούσε, ήταν σχεδόν παγωμένος, αλλά η ανηφορία μας ζέστανε γρήγορα. Κάθε τόσο κάναμε μία μικρή στάση για να αγγαντέψουμε το τοπίο και να πάρουμε μίαν ανάσα. Οι γύρω βουνο-

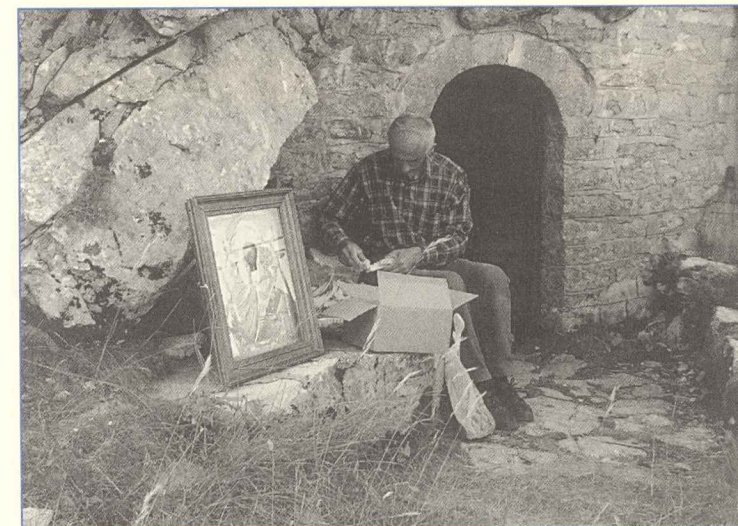
Έξω από το παρεκκλήσι οι πιστοί περιμένουν τη σειρά τους για να ανάψουν ένα κερί στη χάρη της Αγ. Παρασκευής.

κορφές από μανεξελί και σκοτεινές, που φαίνονταν στην αρχή, σιγά-σιγά λούζονταν στο φως. Η κοιλάδα ζωντάνευε. Η απάτητη πλαγιά ήταν στολισμένη με λογής-λογής μυρωδάτα χορτάρια και φυτά της ορεινής και αλπικής ζώνης, που ξεμοναχιασμένα, αντιστέκονταν στην έλευση του «πολιτισμού». Κάποιος μάζεψε ένα κλωνάρι τσάι του βουνού, άλλος μία καρλίνα (αγριαγκινάρα). Φτάσαμε σε ένα μικρό ίσιωμα, με τη σπηλιά της Αγίας Παρασκευής μισοκρυμμένη προς την απότομη χαράδρα. Έξω από το εξωκλήσι στάθηκαν οι περισσότεροι πιστοί, προσπαθώντας να προφυλαχτούν από το δυνατό αέρα που φυσούσε εκεί ψηλά. Στο εσωτερικό της σπηλιάς, που χωράει ελάχιστους, η υγρασία και το κρύο «περδονιάζαν». Ο Κώστας Μπακαγιάννης, σα πιστός νεοκόρος, τεμάχιζε τους άρτους, καθισμένος σε ένα χαμηλό βράχο έξω από την είσοδο της σπηλιάς. Δίπλα του βρίσκονταν τα κεράκια και η εικόνα της Αγίας Παρασκευής στερεωμένη στο βράχο. Ένας-ένας πιστός έμπαινε και άναβε το κεράκι του, ασπάζονταν τα εικονίσματα, άκουγε λίγο τη θεία λειτουργία από τον παπα-Βασίλη και τον ψάλτη Δημήτρη Μπεσίρη και ξαναέβγαινε για να μπουν οι επόμενοι. Κατά τις εννέα το εκκλησίασμα βγήκε έξω στο προαύλιο, όπου είχαν στηθεί ο άρτος, ο δίσκος με το σιτάρι και το εικονίσμα επάνω σε ένα τραπέζι με λευκοκεντημένο κολαριστό τραπεζομάντηλο. Όλοι κατόπι κάθισαν στη σειρά να ασπαστούν το Άγιο Εικόνισμα και το χέρι του παπά, πήραν το αντίδωρο και το σιτάρι, το γλυκό ψωμί. Είχαν πια μαζευτεί καμιά εκατοστή χωριανοί και λίγοι πιστοί από τα γύρω χωριά.

Πήραμε να κατηφορίζουμε το δύσκολο μονοπάτι, που ευτυχώς, εφέτος ένας καλός συγχωριανός μας, είχε σκεφτεί να προστατέψει με σιδερένια κάγκελα και σίτα σε αρκετά σημεία, παρέχοντας αρκετή ασφάλεια, σίγουρα πολύ περισσότερη από παλιότερα. Ωστόσο, επειδή στο βουνό γρήγορα θα σκουριάσουν τα μεταλλικά παλούκια, θα προτείναμε στην Κοινότητα να αναλάβει να τοποθετήσει εν καιρώ όμορφα και γερά ξύλινα κάγκελα, όπως γίνεται σε κάθε παρόμοιο παραδοσιακό χώρο της Ελλάδας, από την Κρήτη μέχρι τη Θράκη. Από το βουνό οι πιστοί κατευθύνθηκαν προς το λιβάδι των Καλαρρυτών, όπου θα δινόνταν το γεύμα. Στρώθηκαν χράμα στο μισοξεραμένο χορτάρι κάτω από τη σκιά των αγριόδεντρων και βολεύτηκαν κατά παρέες μικροί-μεγάλοι. Βγήκαν τα απαραίτητα εφόδια από τους ντορβάδες για το τιμπούσι, κρασί, ελιές, σαλατικά και ζυμωτό ψωμί κι όλοι έτρεξαν να φιλετούν τη γιαούρτη, το τυρί και το αρνίσιο κρέας. Φεύγοντας, ο καθένας μάζεψε και τα σκουπίδια του, αφού ρίξαμε τα περισσευούμενα κόκκαλα στα τσοπανόσκυλα που τα περίμεναν με ανυπομονησία.

Το βράδυ ο κόσμος άρχισε από νωρίς να μαζεύεται στην πλατεία του χωριού. Ένα πολύ όμορφο, ντόπιο πολυφωνικό σύνολο ξεκίνησε με κέφι τη γιορτή και μετά άρχισαν να παίζουν τα όργανα και στήθηκε ο χορός. Έπαιξε η γνωστή μας καλαρρυτινή κομπανία και χόρευαν όλοι σε δύο κύκλους, έξω οι άντρες, μέσα οι γυναίκες, στους ήχους της γνήσιας ηπειρώτικης μουσικής μέχρι τις πρωινές ώρες. Του χρόνου περιμένουμε ακόμα περισσότερους πιστούς να τιμήσουν το πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής!

I. K. K.

Ο Κωνσταντίνος Μπακαγιάννης μεριμνά για τα απαραίτητα του εκκλησιάσματος, έξω από την είσοδο της σπηλιάς.

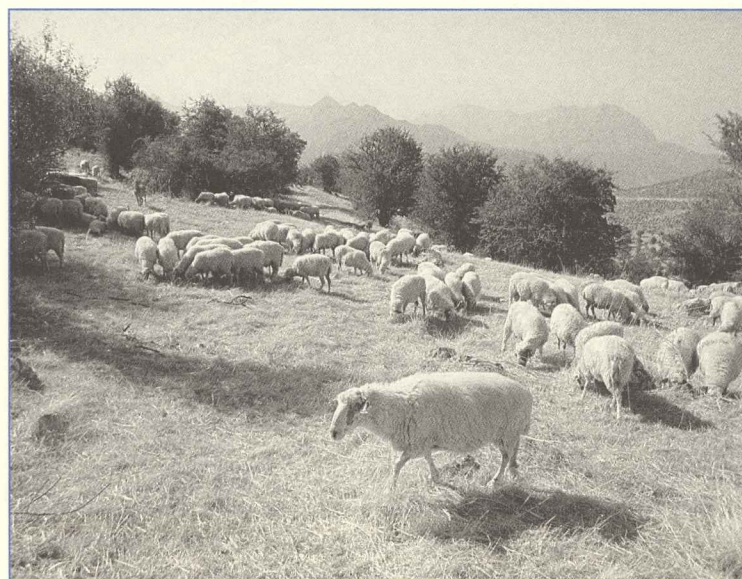
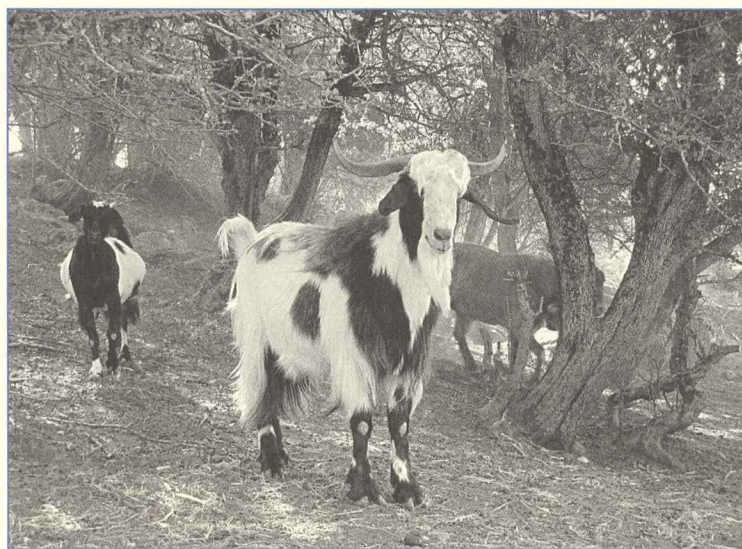

Αθανάσιος και Θεόδωρος Φασούλας, οι τελούντες το ύψωμα.

Απόστολος Βογιάρος και Δημ. Μπισιάκης. Μια στάση στη μέση της ανηφορίας για φωτογραφία. Η γκλίτσα απαραίτητη.

ΛΙΒΑΔΙ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ: ... στη στάνη του Γεωργούλα Μόκα

Τέλος του Αυγούστου, μία ζεστή ημέρα διάλεξα να ανέβω μέχρι τις στάνες του χωριού, να αποχαιρετήσω τα βουνά και τους ανθρώπους τους. Σταμάτησα στη στάνη του Γεωργούλα Γρ. Μόκα. Από τους αρχαιότερους καλαρρυτινούς κτηνοτρόφους ο Γεωργούλας Γρηγορίου Μόκας, έχει μείνει πιστός στις πατρογονικές του συνήθειες επί ογδόντα χρόνια. Χειμώνας στο Θεσσαλικό κάμφο δίπλα στην οικογένεια και στα ζωντανά του, γίδια και ντόπιας καλαρρυτινής ποικιλίας πρόβατα με την καφετιά μουσούδα, καλοκαίρι στο ορεινό Λιβάδι των Καλαρρυτών, όπως κι άλλες 25 με 30 οικογένειες κτηνοτρόφων, που συνεχίζουν, παρά τις δυσκολίες, να πηγαινοέρχονται με τα κοπάδια τους κάθε χρόνο από τον κάμφο. Για συντροφιά του ο Γούλας έχει το γιού του Πέτρο, την Αγία Γραφή, το κοπάδι του, τους λιγοστούς τσοπάνηδες και όλη τη Φύση. Χαρακτηριστική μορφή γνήσιου ηπειρώτη γνωρίζει πιθαμή προς πιθαμή κάθε θράχο, κάθε λιθαράκι, κάθε δέντρο και κάθε χορτάρι του Λιβαδιού, γνωρίζει τις αλλαγές του καιρού και τα αρχαία πρακτικά γιατροσόφια. Ξέρει πού φωλιάζουν οι πέρδικες, πού κυκλοφορεί λύκος, πού κρύβεται το φίδι.

Σε 5000 στρέμματα απλώνεται το Λιβάδι των Καλαρρυτών, αν και τα χίλια τα κρατά σε «απομόνωση» ο Αγροτικός Συνεταιρισμός, κι από το χορτάρι τους τρέφονται τα στερνά κοπάδια όσων πεισματικά απέμειναν να «φυλάνε τις Θερμοπύλες», την κτηνοτροφική δηλαδή παράδοση του τόπου. Όλα κι όλα 8500 με 9000 πρόβατα ανεβαίνουν στο Λιβάδι τώρα πια, από τα 25000 πρόβατα που ανήκουν σε Καλαρρυτινούς. Οι πολλοί διώχτηκαν από τη δύσκολη επιβίωση, την έλλειψη ασφάλειας, το σχετικά μικρό οικονομικό όφελος σε σχέση με τη μεγάλη θυσία, που απαιτεί η νομαδική κτηνοτροφία. Εκτός λίγων εξαιρέσεων, οι νέοι δεν ακολουθούν την κτηνοτροφία. Οι καιροί άλλαξαν.

Η ημέρα στη στάνη ξεκινά πολύ νωρίς. Ξυπνάς τα ζώα κατά τις 6:30 το πρωί για το άρμεγμα. Από τον Αύγουστο και μετά αρμέγονται μόνο οι γίδες, γιατί τα πρόβατα έχουν τα μικρά στην κοιλιά τους. Κατά τις 10:30 αφού έχουν βοσκήσει αρκετά, τα ζώα οδηγούνται στο «στάλο» για να ξεκουραστούν, μία τοποθεσία σκιερή κοντά στη «γκούρα Ακάυλου» («πηγή των Αλόγων»), την πηγή από όπου ξεδιψάνε. Ποιός θα καθαρίσει και θα φροντίσει αυτή την πολύτιμη πηγή; Γιατί τόση εγκατάλειψη; Γιατί τα ζωντανά πρέπει να πίνουν βρώμικο στάσιμο νερό; Γιατί δεν διαμορφώ-

νεται μία πέτρινη αυλή τριγύρω, παρά για να πλησιάσει κανείς πρέπει να κάνει ακροβατικά στις πέτρες; Ο Γούλας πάντα χαμογελαστός διηγείται ιστορίες με τα πρόβατα, τα γίδια, το λύκο που κάποτε εμφανίζεται και κάνει ανείπωτο κακό. Μήπως η προστασία του λύκου βάζει σε κίνδυνο τους κτηνοτρόφους και τα κοπάδια τους; Πώς θα συνδυαστούν όλα τα πλάσματα της γης σε μία αρμονική συμβίωση; Ερωτήματα που μας βάζουν σε πολλές σκέψεις. Κατεβαίνοντας προς τη στάνη, ακολουθεί τον Γούλα μία μικρούλα γίδα, που την μεγάλωσε εκείνος, καθώς την τάιζε με το μπιμπερό από τότε που έχασε τη μάνα της στη γέννα. Ο Γούλας τη διώχνει, τάχα, να πάει με τις άλλες στο «στάλο». Τα μάτια του λένε άλλα κι εκείνη ξέρει καλύτερα. Προτιμά να μείνει κοντά του. Δε θέλει να μεγαλώσει ακόμα.

Ι. Κ. Κ.

Ο Γούλας Μόκας με την αδελφή του Κατίνα Ζαγκλή

Ποίημα του Γεωργούλα Μόκα

Η πέρδικα

Μωρή γραμμένη πέρδικα και των βουνών στολίδι που σ' έχει προικίσει ο Θεός με τις περίσσιες χάρες που διάληξες για κατοικιό τα αθάνατα λημέρια μες τις πλαγιές τα κράκαρα, στις κρυσταλλένιες βρύσες.

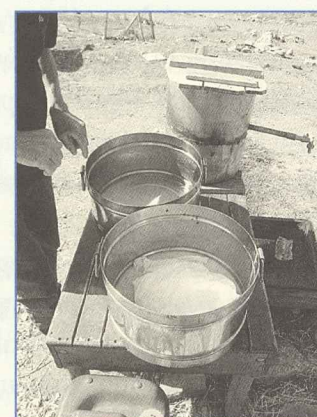
Τα διάλιλα τα δύσβατα δικά σου είναι λημέρια παλάτια ηλιοστόλιστα μ' όλα τα μεγαλεία

Τα περπατάς καμαρωτά σ' αρχόντισσα του μύθου με τη γλυκειά σου τη λαλιά τη φύση όλη μαζεύεις την περηφάνεια του αητού πολύ την ταπεινώνει τ' ανθρώπου ο ζήλος και χαρά το να σε κυνηγάνε.

Πολυακριβό πληρώνουνε για να σε αποκτήσουν, την ομορφιά τα καλά σου πολλοί τα έχουνε γράψει. Πολλοί σε τραγουδίσανε γιατί σ' αλήθεια αξίζεις, Με τ' όμορφο τ' ασκέρι σου, τη ζηλευτή φαμίλια, που τα κρατείς στην αγκαλιά με έγνοια και λαχτάρα, δίνοντας το παράδειγμα στον κόσμο, στους ανθρώπους.

Τυρί της τσαντίλας

Επιστρέφοντας στη στάνη, ο Πέτρος Μόκας μας δείχνει την ετοιμασία του τυριού της τσαντίλας. Ξεκινάμε με πέντε κιλά γίδινο γάλα που μπαίνει σε ανοξείδωτο κάδο για να πήξει. Όταν πήξει, κόβουμε μπακλαβαδωτά με μαχαίρι μέχρι κάτω, αλατίζουμε και μεταφέρουμε στη βαμβακερή τσαντίλα, αφήνοντας το τυρί να στραγγίξει καλά. Αφήνουμε αλατισμένο δύο με τρεις ημέρες και μετά μπορούμε να το καταναλώσουμε σαν «σαγανάκι».

Πεζοπορικές Αναμνήσεις από την περιοχή των Καλαρρυτών

Αύγουστος 2007

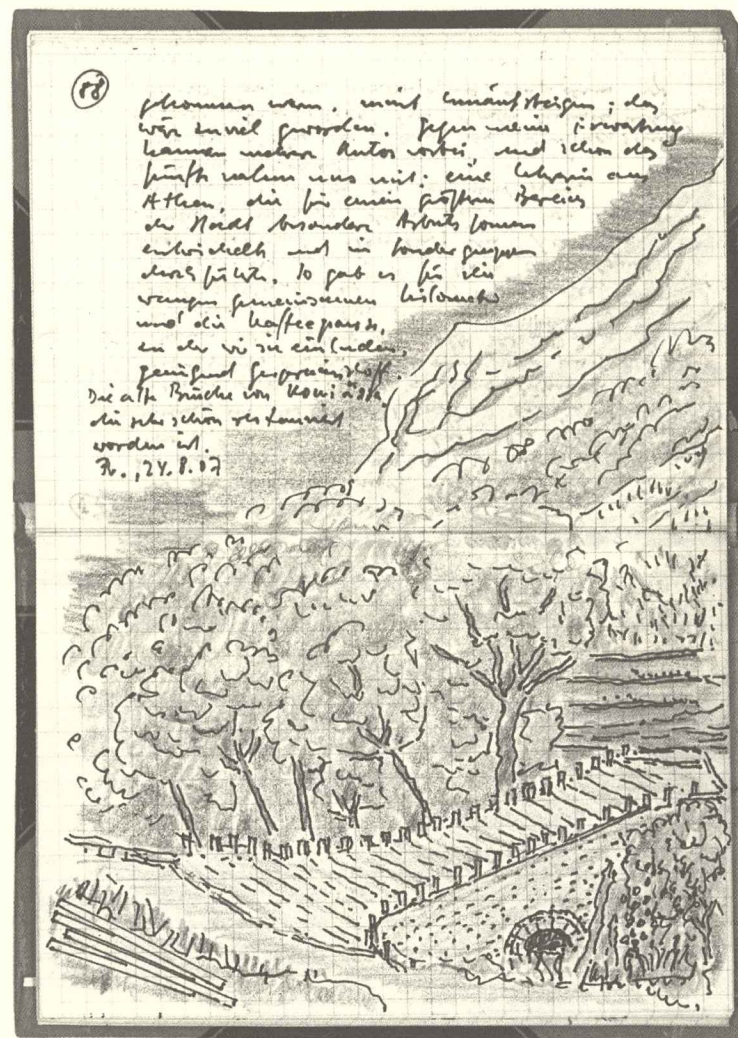
Βρισκόμασταν στο τέλος του Αυγούστου και οι Καλαρρύτες είχαν σχεδόν αδειάσει από τουρίστες, όταν εμφανίστηκαν στην πλατεία δύο ιδιαίτεροι οδοιπόροι και φυσιολάτρες από τη Γερμανία, οι αδελφοί Fengler. Προς μεγάλη μας έκπληξη, ο μεγαλύτερος αδελφός από τους δύο, ο κ. Ernst, συνταξιούχος ιερέας, μιλούσε σχεδόν τέλεια Ελληνικά! Ήταν τόσο ευγενής, που μας έστειλε για δημοσίευση το ιστορικό των περιπλανήσεών τους στα βουνά των Καλαρρυτών, γραμμένο στα Ελληνικά, αλλά και μερικά από τα καλαίσθητα σχέδια που φιλοτέχνησε ο ίδιος επί τόπου, εντυπωσιασμένος από τις παλιές πέτρινες βρύσες, τα γεφύρια και τα παραδοσιακά ηπειρώτικα σπίτια.

«Στα τέλη του Αυγούστου φτάσαμε στους Καλαρρύτες παίρνοντας ένα ταξί από τα Πράμαντα. Ήμασταν δύο ηλικιωμένοι Γερμανοί περιηγητές, ο ένας συνταξιούχος ιερέας και ο άλλος καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Κολωνίας. Διαλέξαμε να καταλύσουμε στον παλιόν οντά του πρώτου ορόφου, πάνω από το καφενείο του Ναπολέοντα Ζάγκλη, για να νοιάζουμε πιο κοντά στη ζωή του χωριού. Μόλις κατεβήκαμε στη βεράντα του μαγαζιού, αμέσως έγινε αισθητή η παρουσία μας και οι ντόπιοι άρχισαν να απορούν μαζί μας: «Πώς φτάσατε εδώ, χωρίς δικό σας Ι.Χ. αυτοκίνητο;», «Με τα πόδια;», «Γιατί ήρθατε εδώ, για πεζοπορία, τι σας τράβηξε;», «Που θέλετε να πάτε;», «Πραγματικά;».

Γρήγορα οι απορίες άρχισαν να λύνονται κι εμείς, αφού ξεκουραστήκαμε, κάναμε πέντε πολύ όμορφες πεζοπορίες μέσα στις πέντε ημέρες που μείναμε, τρεις στα παλιά μονοπάτια της περιοχής, μία στους έρημους χωματόδρομους προς τις πηγές του Καλαρρυτικού ποταμού και μία στα βουνά όπου βρίσκονται τα καλαρρυτικά μαντριά κοντά στο διάσελο του Μπάρου και στο Λιβάδι.

» Η πρώτη πεζοπορία μας οδήγησε στο παλιό μονοπάτι από τους Καλαρρύτες προς το Ματσούκι, που ξεκινά δύο χιλιόμετρα κάτω από το χωριό και διακλαδίζεται από τον αυτοκινητόδρομο προς τα κάτω. Η πινακίδα, που είναι εκεί τοποθετημένη, ενημερώνει για διαδρομή τρισημί ωρών. Εμείς χρειαστήκαμε τεσσερεσήμιση ώρες. Ιδιαίτερα το κομμάτι του μονοπατιού, που κατεβαίνει φιδωτά προς την χαράδρα, ήταν κρυμμένο από τη θλάση και συχνά χρειάστηκε να το αναζητήσουμε, καθυστερώντας κάθε τόσο. Φαίνεται, πάντως ότι την άνοιξη κλαδεύτηκαν τα βάτα κι έμειναν σε χαμηλό ύψος, έτσι γλυτώσαμε ευτυχώς, από γρδαρώματα τουλάχιστο στο πρόσωπο. Το παλιό πέτρινο γεφύρι του ποταμού δεν το διακρίναμε αμέσως όταν φτάσαμε στην όχθη. Ήταν καλά κρυμμένο ανάμεσα στις λόχμες, κάτω από την πυκνή σκιά των δέντρων. Εδώ η θερμοκρασία ήταν πολύ χαμηλότερη από ότι στην ηλιόλουστη βουνοπλαγιά και δροσιστήκαμε ευχάριστα.

» Αρχίσαμε να ανεβαίνουμε. Το μονοπάτι επεκτεινόταν με πολλές μικρές και μεγάλες στροφές γύρω από την προεξοχή του βουνού. Μετά από πορεία τεσσάρων ωρών φτάσαμε στον ασφαλτόδρομο διψασμένοι, με τα παπούτσια μας άδεια προ πολλού. Περιπατήσαμε άλλη μισή ώρα μέχρι να φτάσουμε στο Ματσούκι. Η πρώτη οικογένεια που μας είδε

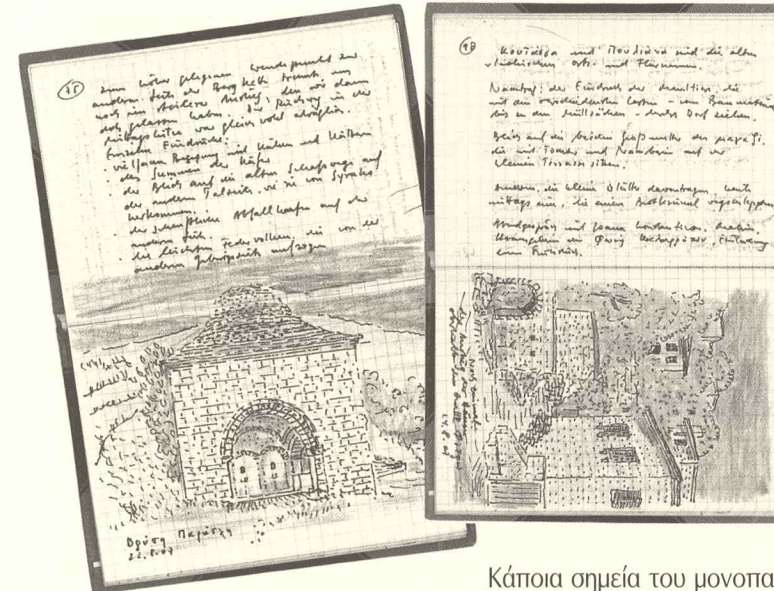

Σχέδια από το ταξιδιωτικό σημειωματάριο του E. Fengler

από το μπαλκόνι της, μας προσκάλεσε να ανέβουμε για να ξεκουραστούμε. Μας φίλησε από ένα γερό κομμάτι πίτα και πολύ νερό, νερό!

Στην πλατεία του χωριού συναντήσαμε ένα ζευγάρι από την Αθήνα και μαζί τους ξεκινήσαμε να επισκεφτούμε την Μονή της Βύλιζας. Το παλιό μονοπάτι, που οδηγεί εκεί, ήταν σκαμμένο και επισκευαζόταν. Πάντου βρίσκονταν πεταμένες πέτρες και χώματα που δυσχέραναν το περπάτημα. Η διαδρομή όμως στην απογευματινή ζέστη άξιζε. Μας εντυπωσίασαν οι παλιές τοιχογραφίες της μονής, αλλά και ο ξενώνας που κτίζεται. Για καλή μας τύχη, το ζευγάρι από την Αθήνα προθυμοποιήθηκε στην επιστροφή να μας μεταφέρει με το αυτοκίνητο μέχρι τους Καλαρρύτες, γιατί διαφορετικά, φοβάμαι, ότι δεν θα είχαμε καταφέρει να ξαναγυρίσουμε πεζή από το μονοπάτι.

» Την επόμενη ημέρα συμφωνήσαμε για μία εκδρομή λιγότερο μακρινή και κουραστική. Αποφασίσαμε έτσι, να δοκιμάσουμε το μονοπάτι προς το Συρράκο, που βρίσκεται απέναντι από τους Καλαρρύτες, στην άλλη όχθη του ποταμού Χρούσια. Η πινακίδα στην αρχή του μονοπατιού έγραφε «διαδρομή μιάμιση ώρα». Εμείς χρειαστήκαμε δύο.

Κάποια σημεία του μονοπατιού ήταν μάλιστα ιδιαίτερα επικίνδυνα. Γλιστρούσαν και χρειάστηκε να γυρίσουμε το θήμα ανάποδα και να στηριχτούμε από τα βράχια για να τα διασχίσουμε. Πίσω μας ακολουθούσε μία οικογένεια με δύο παιδιά μαζί με τη γιαγιά. Φορούσαν ελαφριά αθλητικά παπούτσια και σκεφτήκαμε να τους περιμένουμε για να βοηθήσουμε στα δύσκολα σημεία τα παιδιά και την ηλικιωμένη κυρία.

» Το Συρράκο μας φάνηκε πιο καινούριο χωριό και οικοδομημένο σε μεγαλύτερη έκταση από τους Καλαρρύτες, αλλά με τόσο πολύ τουρισμό, που συγκριτικά, έδειχνε ανώνυμο.

» Για την τρίτη πεζοπορία μας διαλέξαμε έναν στενό χωματόδρομο («κακής βατότητας» τον χαρακτηρίζει ο χάρτης) στα βορινά των Καλαρρυτών. Δεξιά μας στο ύψωμα βρίσκεται ο Προφήτης Ηλίας (1640 μ.), αριστερά ο Βλαχιώτης και πριν από μας η εσοχή της Τσούμα. Γύρω από την Τσούμα ανεβαίνει ο χωματόδρομος σχηματίζοντας ένα μεγάλο τόξο προτού ξαναγυρίσει στον επίσημο δρόμο Καλαρρυτών-Μπάρου-Ανθούσας. Χωρίς να θέλουμε να τραβήξουμε για την κορυφή, κάναμε μία μεσημεριάτικη στάση κοντά στην κοίτη του Καλαρρυτικού ποταμού και ξεδιψάσαμε με το παγωμένο νερό του, ενώ δίπλα μας έβοσκαν νωχελικά μία παρέα από έκπληκτες αγελάδες. Βουτήξαμε τα ζεστά πόδια μας στο τρεχούμενο νερό και απολαύσαμε τη Φύση. Ο αδελφός μου βρήκε δίπλα του μία όμορφη μπλεγμένη ρίζα από κρανιά και την πήρε για σουβενίρ μαζί του, κουβαλώντας τη υπομονετικά επί έξι χιλιόμετρα μέχρι το χωριό, αν και ζύγιζε είκοσι κιλά από το πολύ νερό. Η ρίζα στέγνωσε τις επόμενες ημέρες κι έγινε ένα πανέμορφο γλυπτό.

» Το άλλο πρωί, για καλή μας τύχη, έφευγε από το χωριό ένα ζευγάρι με τζιπ από το δρόμο του Μπάρου κι έτσι μας οδήγησαν μέχρι τη διάβαση της Κουρκούμπετας (περίπου στα 2000 μ.). Στα 9 χμ. από εκεί βρίσκεται η κορυφή του όρους Περιστερί (Τσοουκαρέλα στα 2294 μ.). Από αυτή τη διάβαση γυρίσαμε στο χωριό με τα πόδια, διανύοντας 13 χμ. χωματόδρομου. Τρία χιλιόμετρα πιο κάτω συναντήσαμε μία στάνη με πρόβατα κι αμέσως ήρθαν προς το μέρος μας τέσσερα άγρια τσοπανό-

σκυλα δείχνοντας επιθετικά τα δόντια τους. Αμυνθήκαμε βάζοντας κι εμείς με τη σειρά μας τις φωνές, ώσπου προσπεράσαμε το σημείο εκείνο. Λίγο πιο κάτω συναντήσαμε έναν ξυπόλητο Αλβανό βοσκό που μας χαιρέτησε ευγενικά. Το κοπάδι με τις αγελάδες του βρισκόταν λίγο πιο μακριά, κοντά σε μία μεγάλη βρύση με θαυμάσιο φρέσκο νερό.

» Την τελευταία ημέρα της παραμονής μας στους Καλαρρύτες επιλέξαμε να κατεβούμε με τα πόδια μέχρι την παλιά γέφυρα της Κουιάσας, που βρίσκεται 300 με 400 μ. χαμηλότερα από το χωριό. Χρειαστήκαμε περίπου μιάμιση ώρα για το κατέβαση από το παλιό μονοπάτι, που κι αυτό, όπως και τα προηγούμενα που διασχίσαμε, άλλοτε χανόταν, άλλοτε εμφανιζόταν, συχνά ήταν καλυμμένο από βάτα και κλαδιά κι αλλού γλιστρούσε επικίνδυνα. Φτάσαμε επιτέλους στο ποτάμι και ξαποστάσαμε κάτω από την παχιά σκιά των θεόρατων πλατανιών. Περιπατήσαμε μέχρι τον επισκευασμένο παλιό νερόμυλο του χωριού, αλλά δεν καταφέραμε να ανηφορήσουμε μέχρι την κορυφή της Πουλιάνας. Στο επόμενο ταξίδι μας!

» Πολλά θα θέλαμε να πούμε για τη θερμή ατμόσφαιρα με την οποία μας περιέλαβαν όλοι οι ντόπιοι. Όλες τις ημέρες της παραμονής μας στους Καλαρρύτες, οι άνθρωποι που συναντήσαμε, μας φρόντισαν και μας βοήθησαν σε κάθε τι που προέκυπτε: απορίες για τις διαδρομές, τις συγκοινωνίες, διάφορα μικροπροβλήματα. Στην ερώτηση «γιατί κάνετε εδώ τις πεζοπορίες σας;» έχω να απαντήσω: «Επειδή εδώ βρήκαμε τη χαρά που δίνει η θαυμάσια τοποθεσία, η συνάντηση με ζεστούς ανθρώπους και η ανακάλυψη της Ελλάδας, όπως αυτή ήταν πριν την εποχή της εκβιομηχάνησης!»

» Ευχαριστούμε θερμά όλους τους ανθρώπους, που συναντήσαμε στους Καλαρρύτες, στους οποίους οφείλουμε τις καλύτερες εντυπώσεις.»

Ernst Fengler
Am Wallgrassen 28
40625 Düsseldorf/Gerresheim

Οι αδελφοί Fengler γευματίζοντας στη βεράντα του Ναπ. Ζάγκλη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... και ΑΛΛΑ ΝΕΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων (Ι.Λ.Ε.Τ.), με τη συμπλήρωση εννέα χρόνων από το πρώτο ξεκίνημά της στα 1988, πραγματοποίησε στις 29 Ιουλίου 2007 Γενική Συνέλευση (εκλογο-απολογιστική) των μελών της στην Πράμναντα.

Η προσέλευση των μελών και φίλων της Εταιρείας από όλα τα Τζου-μερκοχώρια, Ανατολικά και Δυτικά, ήταν πολύ καλή (ξεπερνούσε τα 100 άτομα). Στην κατάμεστη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Πραμνάντων έγιναν ενημέρωση και απολογισμός δράσης από το απερχόμενο Διοικητικό Συμβούλιο και εκφράστηκε από όλους τους ομιλητές η επιδοκιμασία και η ικανοποίηση για τη δουλειά που έγινε και κύρια για το όμορφο αισθητικά, καλοτυπωμένο και πλούσιο σε ύλη 8ο τεύχος του Δελτίου της Εταιρείας *Τζουμερκιώτικα Χρονικά*. Οι Σύεδροι που πήραν το λόγο ήταν αρκετοί και αναφέρθηκαν με θερμούς λόγους τόσο στο σημαντικό έργο της εταιρείας και στο λίαν επιτυχές συνέδριο, που διοργάνωσε στα Τζουμέρκα το 2006, όσο και στο θαυμάσιο συγγραφικό και ερευνητικό έργο του αεί-μνηστου Αθανασίου εκπαιδευτικού Στέφανου Φίλου.

Μετά την ομόφωνη έγκριση των πεπραγμένων και του οικονο-μικού απολογισμού της απερχόμενης διοίκησης διενεργήθηκαν αρ-χαιρεσίες για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου και Εξε-λεγκτικής Επιτροπής.

Το νεοεκλεγμένο 9μελές Δ.Σ. συγκροτήθηκε αυθημερόν σε Σώμα, ως εξής:

Μαργώνης Κωνσταντίνος, Πρόεδρος,
τηλ.-φαξ: 210-3826232, 6976687076

Μακρής Αθανάσιος, Α' Αντιπρόεδρος (υπεύθυνος Ηπείρου),
τηλ.: 26510-41267, 6948462547

Καραγιάννης Ναπολέων, Α' Αντιπρόεδρος (υπεύθυνος Θεσσαλο-νίκης), τηλ.: 2310-438889, 6977068951

Τζούκας Ευάγγελος, Γεν. Γραμματέας, τηλ.: 210-9575107,
69735099

Πατούρας Αθανάσιος, Ταμίας, τηλ.: 26510-67154, 6945992813
Καρατζένης Νικόλαος, Έφορος, τηλ.: 26830-23346, 26820-52256

Χαμπίμης Δημήτριος, Οργανωτικός Γραμματέας,
φαξ: 26810-21379, 6972442959

Μπαρμπούτης Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Τύπου και Δημοσίων Σχέ-σεων, φαξ: 26510-25519, τηλ.: 26510-25943, 6974335315

Μπαζούκας Αθανάσιος, Σύμβουλος,
τηλ.: 26510-32996, 6932997380

Το νέο Δ.Σ. της Ι.Λ.Ε.Τ. απευθύνει σε όλους τους Τζουμερκιώτες και Φίλους ένα θερμό χαιρετισμό και τους προσκαλεί να συνεργαστούν μαζί του για την επιτυχία των ευγενών στόχων και των προοπτικών της Εταιρείας.

Ιούλιος 2007
Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Πατριωτικού
Συνδέσμου Καλαρρυτών «Η ΠΙΝΔΟΣ»

Μετά την παραίτηση του επί σειράν ετών προέδρου του Συνδέσμου, κ. Κων/ου Β. Μπαρμπούτη, για λόγους προσωπικούς και οικογενει-ακούς, το νέο Δ.Σ. του Συνδέσμου ανασυγκροτήθηκε ως εξής:

Κότσιας Γεώργιος, Πρόεδρος
Μπαρμπούτης Γεώργιος, Αντιπρόεδρος
Τσόλας Κων/νος, Γενικός Γραμματέας
Φασούλας Γεώργιος, Ταμίας
Γκογκάκης Παναγιώτης, Κοσμήτορας
Αρλέτου Αικατερίνη, Μέλος
Γκογκάκη-Παζαίτη Νατάσα, Μέλος

«ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΑΡΤΑΣ»

Ο αγαπητός συμπατριώτης μας Βασίλειος Κρανιώτης, μετά από αρ-χαιρεσίες που διεξήχθησαν, ανέλαβε την προεδρία της ιστορικής πο-δοσφαιρικής ομάδας «ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΑΡΤΑΣ». Ο Σύλλογός μας τον συγχαίρει θερμά και εύχεται κάθε επιτυχία στο έργο του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

• Ευχαριστούμε θερμά τις παρακάτω εφημερίδες και περιοδικά που μας έστειλαν τα τεύχη τους:

Τα Τζουμέρκα	Το Κατωπάγγι της Μάνης
Τα Νέα της Σκούπας	Η Ζερμιά
Ο Ίναχος	Οι Αντίλαοι του Συρράκου
Ήπειρος /Απειρος Χώρα	Το Βουργαρέλι
Η Σέλλιανη	Τα Καλαρρυτιώτικα Νέα
Τα Μεγάλα Βραγγιανά	Οι Καλαρρυτές
Πύρρος	

• Ευχαριστούμε θερμά την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Τζου-μέρκων για την αποστολή του 8ου τεύχους της έκδοσης *Τζουμερ-κιώτικα Χρονικά*.

• Ευχαριστούμε θερμά τον πρώην Βουλευτή Ιωαννίνων κ. Ελευθέ-ριο Στ. Καλογιάννη για το καλοτυπωμένο φυλλάδιο που μας έστει-λε, με την «Οριστική Πρόταση» αξιοποίησης του υδάτινου δυνα-μικού της Οροσειράς της Πίνδου. Η μελέτη του αυτή θα παρου-σιαστεί σε επόμενο τεύχος μας.

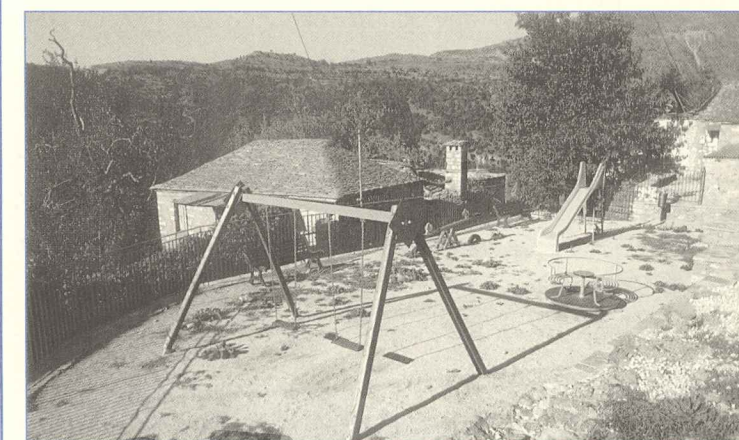
Ν Ε Ε Σ Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Ε Σ

Ευχαριστούμε θερμά τους φίλους που μας στήριξαν οικονο-μικά: Αρλέτος Γιάννης, Αθήνα • Γκογκάκης Αναστάσιος, Ιω-άννινα • Μόκας Πέτρος, Καλαρρυτές • Μπαζάκης Αλέκος, Λάρισα • Μπαζάκης Σπύρος, Λάρισα • Μπολάνος Θεμι-στοκλής, Ιωάννινα • Μποτσιώλης Σπυρίδων, Καλαρρυτές • Τσιουτσιουρήγα Μαρία, Θεσσαλονίκη • Τσόλας Κωνσταντί-νος, Ιωάννινα • Τσόλα Παρασκευή, Ιωάννινα • Φασούλας Αλέκος, Λάρισα • Φασούλα Ευρίκλεια, Λάρισα • Φασού-λας Ηλίας, Λάρισα • Χωριανόπουλος Παύλος, Αθήνα

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... και ΑΛΛΑ ΝΕΑ

Επιτέλους, Παιδική Χαρά!

Την Κυριακή 12 Αυγούστου 2007, μετά τον εκκλησιασμό, εγκαινιάστηκε η παιδική χαρά των Καλαρρυτών στη θέση Φύτρω και έγινε ο απαραίτη-τος αγιασμός. Τη δαπάνη της κατασκευής ανέλαβε η διοίκηση του Παν-θεσσαλικού Συλλόγου, που ανέκαθεν φρόντιζε για τις πάγιες ανάγκες του παραδοσιακού οικισμού μας. Ελπίζουμε ότι τώρα θα επιλυθεί το χρόνιο πρόβλημα των γονιών και παππούδων, που έρχονται στους Καλαρρυτές με μικρά παιδιά, που δύσκολα απασχολούνται στην κεντρική πλατεία. Εί-ναι βέβαιο, ότι η πλατεία δεν αποτελεί την καλύτερη λύση για την παρα-μονή μικρών παιδιών, εξ αιτίας των πολύ απότομων βαθμίδων και του κιν-δύνου πτώσης τους. Η παιδική χαρά, περιφραγμένη όπως είναι και ασφα-λής, ελπίζουμε να χρησιμοποιηθεί πολύ, να γίνει τόπος συνάντησης των μικρών παιδιών και να φροντίζεται συστηματικά, να κουρεύονται τα χώρ-τα στο έδαφος και να βγουν όσες ανεπιθύμητες πέτρες υπάρχουν εκεί.

Αποψη της καινούριας παιδικής χαράς των Καλαρρυτών

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Λόγω του ξαφνικού χαμού τον περασμένο Φεβρουάριο του γραμματέα του Συλλόγου των εν Αττική Καλαρρυτινών, αεί-μνηστου Δημήτρη Ζάγκλη, δεν έγινε δυνατή η έγκαιρη ενημέ-ρωσή μας σχετικά με πιθανές συνδρομές αναγνωστών, που εκείνος είχε ενδεχομένως λάβει. Παρακαλούμε τους φίλους συνδρομητές που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή, να μας ενη-μερώσουν και να μας συγχωρήσουν για την καθυστέρηση αυ-τής της ανακοίνωσης.

Συνδιάσκεψη στη Ροδαυγή Άρτας για το ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Το Σάββατο 11 Αυγούστου έγινε η 15η Παντζουμερκιώτικη Συνδιά-σκεψη στη Ροδαυγή Άρτας με θέμα «Το Εθνικό Πάρκο και η συμβολή του στην ανάπτυξη των Τζουμέρκων».

Την Συνδιάσκεψη οργάνωσαν από κοινού η Ομοσπονδία Αδελφότη-των Τζουμερκιωτών και η Αδελφότητα Ροδαυγής Άρτας.

Η πολιτεία πήρε την πρωτοβουλία να χαρακτηρίσει την περιοχή των Τζουμέρκων «ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ», εξ αιτίας του μοναδικού οικιστικού πε-ριβάλλοντος που διαθέτει. Ο υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ, Τζουμερκιώτης και ο ίδιος, Κ. Σταύρος Καλογιάννης είναι ένας από τους βασικούς συντά-κτες του σχετικού Π.Δ. Στη Συνδιάσκεψη της Ροδαυγής έδωσε το πα-ρόν και παρουσίασε αναλυτικά τις προτάσεις, τις θέσεις και τους στό-χους του Υπουργείου για τη δημιουργία και τη λειτουργία του Πάρκου. Παρουσίασε κατά την ομιλία του έναν χάρτη με τις διάφορες ζώνες του Πάρκου, όπου προβλέπονται οι διάφορες χρήσεις και δραστηριότητες. Στη Συνδιάσκεψη είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τις απόψεις τους και άλλοι ομιλητές, τοπικοί άρχοντες, όπως ο δήμαρχος Πραμνάντων κ. Γιάννης Σεντελής, ο πρόεδρος του Συλλόγου Προστασίας Αράχθου κ. Γιάννης Παπαδημητρίου, οι βουλευτές Άρτας κ.κ. Καραμπίνας, Κολιό-πάνος και Παπαγεωργίου, ο νομάρχης Άρτας κ. Παπαβασιλείου και εκ-πρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, φορέων και αδελφοτήτων.

Ειδικά στην εισήγηση του δημάρχου Πραμνάντων κ. Σεντελέ, τονίστηκε ότι σαφώς η θεσμοθέτηση του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ» είναι μία θετική εξέλιξη και θα βοηθήσει στην ισορροπημένη ανάπτυξη της περιοχής και στην αποφυγή αυτοσχέδιων και αυθαίρετων πρωτο-βουλιών από ιδιώτες ή φορείς, αλλά θεωρεί ότι η σχεδιαζόμενη κατα-

σκευή του μεγάλου υδροηλεκτρικού φράγματος του Αγίου Νικολάου εί-ναι ατυχής και αρνητική. Η έκταση του ταμιευτήρα που θα δημιουργη-θεί, θα εισέρχεται σαφέστατα μέσα στα όρια του Πάρκου, στην περιο-χή της Πλάκας, κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τον χαρακτη-ρισμό της περιοχής σαν περιοχή απόλυτης προστασίας. Αρνητικό είναι επίσης το γεγονός της αύξησης της επιτρεπόμενης ισχύος των μικρών υδροηλεκτρικών έργων από 5 MW, που προέβλε-πε η αρχική μελέτη σε 10 MW, γεγονός που θα αυξήσει το ενδιαφέ-ρον για όλο και περισσότερα υδροηλεκτρικά έργα (κάθε χειμάρρος και υδροηλεκτρικό), με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το περιβάλλον και το οικοσύστημα του Πάρκου. Δυστυχώς, παράλληλα καταργείται η προ-απαιτούμενη μελέτη για τις «δυνατότητες αειφορικής αξιοποίησης εναλ-λακτικών μορφών ενέργειας και ο καθορισμός περιοχών χωροθέτησης σχετικών έργων», που επρόκειτο να εκπονήει ο φορέας Διοίκησης του Πάρκου! Φοβούμαστε, ότι όλα αυτά θα οδηγήσουν σε μία ανεξέλε-γκτη και καταστροφική δραστηριότητα γύρω από τα λεγόμενα «μικρά υδροηλεκτρικά έργα».

Ακόμα, τόνισε ο κ. Σεντελής, εκφράζουμε τις σοβαρές επιφυλάξεις μας για τις τροποποιήσεις, που προβλέπεται να γίνουν μέσα από το Σχέ-διο Διοίκησης και Λειτουργίας του Πάρκου και αφορούν στην ελεύ-θερη βόσκηση των κοπαδιών κτηνοτροφικών ζώων σε εκτατική μορ-φή. Ιδιαίτερα για την κατηγορία των νομάδων κτηνοτρόφων δεν πρέ-πει να υπάρξει περιορισμός και αλλαγές στον παραδοσιακό τρόπο άσκησης της δραστηριότητάς τους, που είναι από αιώνες ενσωματω-μένη μέσα στο οικοσύστημα της περιοχής!

Γράφτηκε... Λέχθηκε...

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Στο τεύχος 125/Máios – Ιούνιος 2007 της εφημερίδας «Καλαρρυτιώτικα Νέα» και στην στήλη «Επισημάνσεις», ανώνυμος σχολιαστής μας επικρίνει και εκφράζει τις διαφωνίες του με τις θέσεις που διατυπώσαμε, στο προηγούμενο τεύχος της εφημερίδας μας, υπό τον τίτλο «Πολιτισμός και Πολιτιστικά Σωματεία».

Η διατύπωση διαφορετικών απόψεων όχι μόνο δεν μας ενοχλεί, αλλά πιστεύουμε αντίθετα ότι συμβάλλει στον διάλογο ο οποίος οδηγεί στην προώθηση της γνώσης και στην ανεύρεση της αλήθειας. Προϋπόθεση όμως αυτού του διαλόγου είναι η κατανόηση των διατυπούμενων θέσεων και η αντιπαράθεση ή η συζήτηση επί αυτών και μόνο.

Εν προκειμένω όμως, νομίζουμε, ότι ο σχολιαστής των «Καλαρρυτιώτικων Νέων» παρανόησε τόσο τις απόψεις μας επί του θέματος αυτού, όσο και τον προβληματισμό μας. Θα θέλαμε, ως εκ τούτου, να διευκρινήσουμε κάποια θέματα που εθίχθησαν με το σχόλιο αυτό.

1. Μπορεί να είναι σίγουρος ο ως άνω σχολιαστής, όπως άλλωστε ελπίζει, ότι δεν υπήρχε καμία «σκοπιμότητα», στην δημοσίευση των προβληματισμών μας, άλλη από αυτή που διατυπώσαμε καθαρά και με σαφήνεια, αλλά και με οδύνη για το επίπεδο του πολιτιστικού γίνεσθαι της χώρας μας. Αλλωστε δεν μπορούμε να καταλάβουμε ποιά άλλη σκοπιμότητα θα μπορούσε να υποκρύπτει η δημοσίευση του σχολίου μας αυτού.

2. Συνεχίζουμε να πιστεύουμε, παρ' όλα αυτά, ότι ο προσδιορισμός «Πολιτιστικά Σωματεία» δεν μπορεί να δίνεται σε απλούς τοπικούς συλλόγους, για τους λόγους που ήδη αναπτύξαμε, έστω και αν αυτοί αναπαράγουν απλώς την λαϊκή παράδοση. Αυτό ισχύει, τόσο για τον δικό μας σύλλογο και ιδιοκτήτη της εφημερίδας αυτής, δηλαδή τον «Σύλλογο των Αττική Καλαρρυτινών», όσο και για τους λοιπούς συλλόγους των Καλαρρυτινών και τους εκατοντάδες άλλους τοπικούς συλλόγους ανά την Ελλάδα. Αρα, η εκτίμηση αυτή δεν στρέφεται, ούτε και «φωτογραφίζει», ορισμένα σωματεία, όπως υπαινίσσεται ο ανώνυμος σχολιαστής.

3. Η δουλειά που κάνουν οι διάφοροι τοπικοί σύλλογοι των Καλαρρυτινών δεν είναι ευκαταφρόνητη και δεν μειώνεται σε τίποτα η αξία της επειδή οι σύλλογοι αυτοί δεν θα χαρακτηρίζονται και ως πολιτιστικοί. Διότι άλλο πράγμα η δουλειά σε άλλους τομείς και άλλο η προώθηση ή η δημιουργία πολιτισμού. Θα θέλαμε μάλιστα να διευκρινίσουμε, αφού τίθεται τέτοιο θέμα, ότι εμείς εκτιμούμε πολλές από τις πρωτοβουλίες, τόσο του συλλόγου της Θεσσαλίας, όσο και αυτών των Ιωαννίνων (π.χ. διάφορα έργα στο

χωριό), οι οποίες βοήθησαν ή προέβαλλαν το χωριό μας. Πολύ θα θέλαμε μάλιστα, οι Καλαρρυτινοί της Αθήνας, να είχαμε την δυνατότητα να προσφέρουμε και εμείς περισσότερα από αυτά που προσφέραμε στο χωριό μας. Όμως όλα αυτά δεν προσδίδουν στους συλλόγους μας την ιδιότητα του «πολιτιστικού σωματείου», για τους λόγους που προαναφέραμε. Το αντίθετο, εκτός των άλλων, θα οδηγούσε και σε εφησυχασμό για το έλλειμμα πολιτισμού στην χώρα μας και ιδιαίτερα στην περιοχή μας.

4. Οι απόψεις μας αυτές δεν πρωτοδιατυπώθηκαν από εμάς. Προβληματίσαν και απασχόλησαν πολλούς πνευματικούς ανθρώπους του τόπου μας, όπως αναφέρθηκε άλλωστε στο σχόλιό μας, ήδη από την εποχή του Ελληνικού Διαφωτισμού, του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα και έως τις μέρες μας. Το ότι δε ο «Σκουφάς» στην Αρτα εγκατέλειψε την προσπάθειά του για την μουσική αναβάθμιση των μελών του ή της τοπικής κοινωνίας, όπως αναφέρει ο σχολιαστής των «Καλαρρυτιώτικων Νέων», δεν αποτελεί επιχείρημα κατά των όσων υποστηρίζουμε. Το πολύ – πολύ να καταδεικνύει τις δυσκολίες του εγχειρήματος και άρα την αναγκαιότητα της διάκρισης μεταξύ πολιτιστικών και μη φορέων. Και ίσως – ίσως ότι ο όρος «Πολιτιστικός Φορέας» είναι πολύ βαρύς για να τον «τσοντάρουμε» οπουδήποτε.

Αυτά όσον αφορά το σχόλιο των «Καλαρρυτιώτικων Νέων». Ελπίζουμε ότι με αυτό το σύντομο σημείωμα θα έγιναν κατανοητές οι θέσεις μας επί του θέματος, ώστε να μπορεί πλέον να ακολουθήσει ένας εποικοδομητικός διάλογος, με όσους έχουν κάτι να αντείνουν επί αυτού. Και κάτι ακόμα. Στο σχόλιο του ανώνυμου σχολιαστή των «Καλαρρυτιώτικων Νέων» παρεισέφρουσε μία παράγραφος που αναφέρεται στα δύο κτίρια ιδιοκτησίας της «Αναπτυξιακής Εταιρείας των Καλαρρυτινών Α.Ε.», το οποίο ουδεμία βέβαια σχέση έχει με το υπό συζήτηση θέμα: «Πολιτισμός και Πολιτιστικά Σωματεία». Πιστεύουμε ότι θα πρέπει να παρεισέφρουσε εκ λάθους εκεί, ενώ προορίζονταν για κάποιο άλλο σχόλιο. Θα έβαλε δηλαδή την ουρά του ο ούτω πως αποκαλούμενος «δαίμων του τυπογραφείου»! Ως εκ τούτου δεν μας αφορά.

Σ. Φ.

Γράφτηκε... Λέχθηκε...

«Παράδοση δεν σημαίνει και συντήρηση»

Διαβάζοντας την εφημερίδα της Καθημερινής της Κυριακής 14 Οκτωβρίου, σταθήκαμε στο άρθρο «Παράδοση δεν σημαίνει και συντήρηση», του Ματθαίου Τσιμιτάκη. Η πιο πάνω φράση, που ειπώθηκε από τον Ιρλανδό μουσικοσυνθέτη που ζει στην Κρήτη, Ρος Ντέιλι, φανερώνει τη διαφάνια πολλών καλλιτεχνών, που αφού μελετήσουν σε βάθος την παραδοσιακή μουσική, αναζητούν την ανάπλασή της, την εξέλιξή της και την πορεία της σε νεωτεριστικά ακούσματα. Έχοντας ήδη αφομοιώσει το παλιό, πράγματι, ένας μουσικοσυνθέτης μπορεί να επιλέξει βασισμένος πάντα στο παραδοσιακό άκουσμα, να προχωρήσει μπροστά. Ο Ρος Ντέιλι, για παράδειγμα, γνωρίζει άριστα την παραδοσιακή κρητική λύρα και τα μυστικά της. Επιλέγει ωστόσο, σαν καλλιτέχνης, να πειραματιστεί εισάγοντας νέους ήχους. Επιλέγει π.χ. να μπλέξει τον ήχο της μοναχικής κρητικής λύρας με άλλα παραδοσιακά όργανα ελληνικά ή ξένα (κόρα, ταμπουρά, σάζι, πολιτικό λαούτο, ταρ, ιδιοκατασκευές) και να δημιουργήσει πρωτότυπες συνθέσεις ή να παίξει με νέο τρόπο παλιές παραδοσιακές μελωδίες. Στην Κρήτη δέχτηκε πολλές φορές κριτική για τούτη την επιλογή του, επειδή δεν παίζει δηλαδή, μόνο ή ακριβώς παραδοσιακά μουσικά κομμάτια. Οι περισσότεροι έχουν την εντύπωση ότι ένα παραδοσιακό όργανο, όπως η λύρα ή το κλαρίνο, πρέπει να ακούγεται σε παραδοσιακή μόνο μουσική. Τα πράγματα έχουν όμως πολύ αλλάξει. Μάλιστα, ένας εξελληνισμένος Ιρλανδός συνθέτης, όπως είναι ο Ρος Ντέιλι, σίγουρα δεν γίνεται, παρά να χρησιμοποιήσει όλα τα ακούσματα της Γης, που γνωρίζει, αλλά και να τα τροποποιήσει μέσα στις συνθέσεις του σύμφωνα με το ταλέντο του. Οπωσδήποτε κάτι τέτοιο είναι θεμιτό και το νέο άκου-

σμα μπορεί να είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον. Αυτό ακριβώς, άλλωστε, έκαναν πολλοί ευρωπαίοι συνθέτες του 19ου ή του 20ού αιώνα όταν συνέθεσαν μουσικά κομμάτια βασισμένοι στην μουσική παράδοση του τόπου τους, από τον Σκαλκώτα μέχρι τον Κωνσταντίνιδη και από τον Λιστ μέχρι τον Σούμπερτ. Το αυθεντικό, παλιό, γνήσιο τοπικό τραγούδι μπορεί να παίζεται από γνήσιους ντόπιους μουσικούς και να συγκινεί πάντα, ιδίως όταν δεν κακοποιείται, αλλά ταυτόχρονα υπόκειται σε εξέλιξη είτε το θέλουμε είτε όχι. «Η παράδοση περιέχει στοιχεία διαχρονικής αξίας, περιέχει όμως και συνήθειες που φθείρονται στο χρόνο, τονίζει ο Ρ.Ντ. Η συνήθεια είναι έκφραση της πιο αδύναμης πλευράς του ανθρώπου. Έχει παγιωθεί η ιδέα ότι όποιος ασχολείται με την παράδοση, ασχολείται με την διάσωση του παρελθόντος. Εμένα, όμως, με ενδιαφέρουν αυτές οι μουσικές στο παρόν και στο μέλλον». Η διάσωση του παρελθόντος έχει, πράγματι γίνει, και είναι πια καταγραμμένη. Ας μην ξεχνάμε ότι η παραδοσιακή μουσική, αν και σταμάτησε να παράγεται, υπόκειται σε ανανέωση όπως τα πάντα γύρω μας. Σήμερα στα πανηγύρια δεν ακούμε τον ίδιο ήχο που άκουγαν οι αρχαιότεροι. Ας θυμηθούμε την είσοδο του δυτικού βιολιού στο δημοτικό τραγούδι, του συνθεσάιζερ και πολλών άλλων «ξένων» οργάνων, που όμως έγιναν αποδεκτά με τα χρόνια. Ας θυμηθούμε ότι το «ηπειρώτικο», τώρα πια, κλαρίνο έφτασε στην Ελλάδα από τους τσιγγάνους της Τουρκίας κατά την εποχή του Όθωνα! Παλιότερα ο βοσκός είχε μόνο τη φλογέρα του και τα πανηγύρια είχαν νταούλια και ζουρνά. Πόσο λοιπόν «παραδοσιακή» είναι η δημοτική μουσική του σήμερα;

Ι. Κ. Κ.

ΚΑΛΑΡΡΥΤΕΣ: εκεί που σμίγουν οι καιροί...

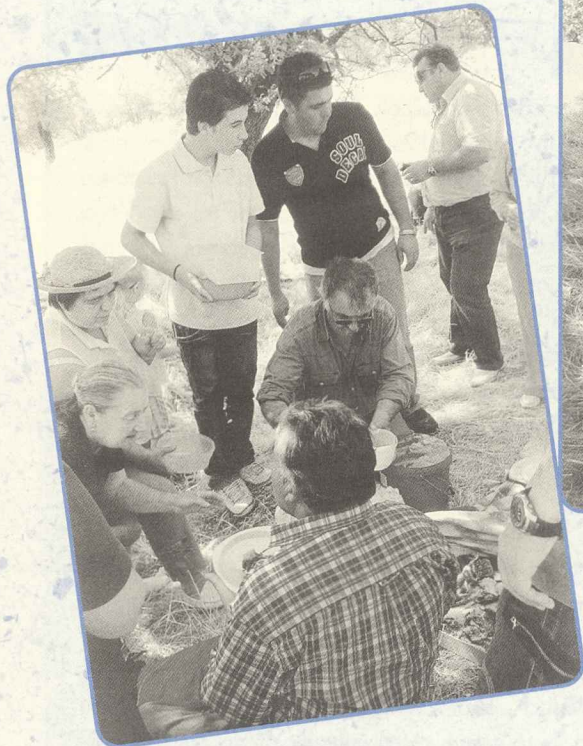
Όταν παζάρευα το σπίτι που αγόρασα στους Καλαρύτες, το μόνο που μου ήταν γνωστό ήταν η ονομασία του χωριού. Αγορά... «γουρούνι στο σακί», που λέμε. Την ονομασία όμως, τη στόλιζαν κάποιες περιγραφές των πεθερικών μου. Αυτές οι περιγραφές με έστειλαν νοερά σε ένα μέρος και χανόμουν στην ηρεμία των καλντεριμιών, τη φασαρία της γκούρας, στο καθαρό οξυγόνο. «Θέλω να το γνωρίσω αυτό το μέρος». Γι' αυτό αγόρασα το σπίτι. Γι' αυτό δε δυσανασχέτησα δεν για πρώτη φορά ανέβηκα στο χωριό και με αντίξοες οδικές συνθήκες πέρασα πρώτη φορά το Μπάρο. Ήθελα να δω το μέρος το οποίο ανέδειξε τόσο σπουδαίους ανθρώπους - έστω και εάν δίπλα στη σπουδαιότητά τους αισθανόμουν «ανθρωπάκι». Καλοκαίρι του 1981. Χρόνος, που κοινωνικοπολιτικά κάτι έχασα, αλλά και κάτι πρόφθασα. Πρόφθασα πράγματα που οι τωρινοί επισκέπτες και νεώτεροι κάτοικοι δεν θα τα γνωρίσουν. Θάλεγα, ένα χωριό που δεν συγκρίνεται με το σημερινό. Όχι, δεν εννοώ τα κτίρια. Εννοώ ένα χωριό χωρίς τις σημερινές πολυτέλειες. Αντίξοες πρώτα-πρώτα συνθήκες ερχομού και πρόσβασης. Με αυτοκίνητο, θα ερχόσουν μόνο από το δρόμο της Θεσσαλίας. Κι αυτός; Με χίλιες δυσκολίες και κινδύνους. Κι όμως, η έξαρση της συντήρησης των κατοικιών και των ταχυτήτων γινόταν η αιτία τα δύο τρία φορτηγά να κάνουν σε αυτό το δρόμο, ακόμη και δύο δρομολόγια την ημέρα, κάποιες και περισσότερες, γεγονός που συντέλεσε να βρεθεί ο μακαρίτης Παναγιώτης Κουταρέλας μαζί με το φορτηγό του στο γκρεμίο λόγω κούρασης. Η Παναγία, οι Άγιοι Ανάργυροι και η Αγία Παρασκευή δεν τον άφησαν να σκοτωθεί, τον φύλαξαν.

Αντίξοες και οι συνθήκες διαβίωσης. Το ψυγείο, για παράδειγμα, ανύπαρκτη πολυτέλεια. Το νερό έπρεπε να το κουβαλάμε με τα γκιομιά από τις αφθονορροούσες βρύσες. Από όλες έτρεχε νερό. Σήμερα τις βλέπεις και τις λυπάσαι. Εσωτερικές τουαλέτες; Αν τις μετρούσες στα δάχτυλα του ενός χεριού, θα περνούσαν δάχτυλα. Οι εξωτερικές; Μη με αφήνετε να τις περιγράψω. Οι παλιοί τις θυμάστε, οι νεότεροι απολαύστε την αππαρξία τους, τουλάχιστον στην πλειονότητά. Άσε που υπήρχαν και οι μη έχοντες. Παρόλα αυτά, το χωριό στεκόταν όμορφο. Ήταν γεμάτο ζωή. Μπακάλικο δύο. Το μπακάλικο του μπαρμπά-Τάκη Ζάγκλη, που τον έβλεπες όταν δεν είχε δουλειά να στέκεται με τα χέρια στην τσέπη από τη σκουριά ποδιά του, αν θυμάμαι καλά, στην μπαλκονόπορτα και να αντανεύει προς το άλλο μπαγάζι του μπαρμπά-Τάκη Γκούμα. Δύο κρεπωλιέ-ψαροαριές, καφενεά και μύρα σεβριζόζιαν ημιζεστή κι όχι μισοπαγωμένη. Ο μεζές... πολυτέλεια. Αστυνομία, ιατρείο, γιατρός, νοσοκόμα και παπάς. Όλοι εκεί να στολίζουν τον τόπο και να δίνουν σιγουριά στη ζωή των κατοίκων. Έλειπε ο δασκάλας. Νόμιζα προσωρινά, αλλά ουδέν μονιμότερο του προσωρινού. Μία από τις στυχίες μου ήταν και η γνωριμία μου με τον παπα-Ρούκη. Μία φυσιογνωμία αιωνόβια, που όσοι τον έζησαν πολλά πήραν, πολλά διηγούνται, πολλά ενδιαφέρουν και κάνουν να απορείς. Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής, πανηγύρι το Δεκαπενταύγουστο. Ο χορός άρχιζε πολύ νωρίς, πριν βασιλέψει ο ήλιος. Δύο οι δίπλες του χορού και χωρίς παιδομαζώμα, όπως σήμερα. Τα παιδιά, έξω από την πλατεία, στην αγκαλιά των γονιών. Εκεί και οι καυγά-

δες και οι παράλογοι τσακωμοί. Η υπόθεση του Λιβαδίου αιώνα ανάμνηση και τελικά παράδοση, λες και συμβαδίζει με το Κυπριακό. Κατάσταση και κατεστημένο για να μην αφήνει τον τόπο να πάει μπροστά και τους κοινοτικούς άρχοντες να φροντίζουν για τις πραγματικές ανάγκες του χωριού. Δεν είμαι Καλαρρυτιώτης, αλλά νοιώθω πολύ Καλαρρυτιώτης. Από το 1981 δεν έλειψα ούτε ένα καλοκαίρι. Αν ήξερα και την βλαχική γλώσσα! Τότε με περηφάνια θα δεχόμουν τον τίτλο «παλιόβλαχος», που κάποιος πραγματικός φίλος μου αποδίδει. Νοιώθω πολλές φορές ξεθαρρος να πω τη γνώμη μου. Όπως πρόσφατα, με την υπόθεση της υποχρέωσης κλωδίσωσης, για να εισπράξω από πρόσωπο του χωριού, που ασχολείται με τα κοινά και ζητάει ψήφους, την προσβλητική απάντηση «αν δεν συμφωνείς, μην ανεβαίνεις στο χωριό». Λόγια σαν αυτά, προκαλούν εσωκαυτάδες, εκτός εάν ο πιο σφωφρων, από σεβασμό προς τον εαυτό του πρώτα, σωπά. Το χωριό δεν είναι τσιφλίκι κανενός. Όλοι μπορούν και πρέπει να λένε την γνώμη τους και στο τέλος από όλους να υπερασπίζεται η σωστή. Τότε το χωριό, που τόσο δίκαια, όλοι το διαφημίζουμε, θα γίνει όπως το διαφημίζουμε. Χρειάζεται δουλειά, ομοψυχία, αλληλεκτίμηση, θέληση, αγώνες και πάνω από όλα να σμίγουν οι γροθιές και να κάνουν τους Καλαρύτες χωριό προς μίμηση. Είμαστε όλοι δάχτυλα ενός χεριού και όταν τα δάχτυλα είναι ενωμένα, σχηματίζουν τη γροθιά, ενώ όταν είναι ανοιχτά, σχηματίζουν την μούντζα.

Γεώργιος Σταμουλάκης
Καταραχιά 6, 42100 Τρίκαλα

Στιγμιότυπα από το Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής

Στιγμιότυπα από το γεύμα στο
Λιβάδι Καλαρρυτών με ψητό αρνί,
τυρί φέτα και γιαούρτη από το
κοπάδι της Αγίας Παρασκευής.
Το βράδυ στην πλατεία τραγουδά
πολυφωνικό συγκρότημα και
ακολουθεί χορευτικό ξεφάντωμα.

